

LIPIEC-SIERPIEŃ 2025

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet Łódzki

MONITOR ASEAN

LIPIEC-SIERPIEŃ 2025

58. szczyt ministrów spraw zagranicznych ASEAN

W Malezji odbył się kolejny szczyt ministrów spraw zagranicznych, na którym potwierdzono przystąpienie Timoru Wschodniego do ASEAN podczas 47. Szczytu ASEAN w październiku. Oprócz tego przedstawiciele państw Azji Południowo-Wschodniej zobowiązali się do pogłębienia regionalnej integracji gospodarczej i wzmocnienia współpracy energetycznej. Pomiędzy Tajlandią i Kambodżą doszło do eskalacji napięć na spornym obszarze granicznym, w wyniku której doszło do wymiany ognia. Prezydent Ferdinand Marcos Jr. złożył swoją pierwszą oficjalną wizytę w Indiach, podczas której podniesiono rangę stosunków dwustronnych do strategicznego partnerstwa. Z kolei Trybunał Konstytucyjny Tajlandii usunął Paetongtarn Shinawatrę ze stanowiska premiera, uznając, że naruszyła integralność urzędu, stawiając własne interesy polityczne ponad dobrem narodowym.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 lipca: Sąd Konstytucyjny zawiesił w obowiązkach premier Tajlandii. Sąd Konstytucyjny jednogłośnie przyjął petycję złożoną przez 36 senatorów, zarzucających premier Paetongtarn Shinawatrze nieuczciwość i naruszenie standardów etycznych w związku z rozmową telefoniczną, którą przeprowadziła w czerwcu z byłym premierem Kambodży Hun Senem. Na tej podstawie podjęto decyzję stosunkiem głosów 7-2 o zawieszeniu premier Tajlandii, której przyznano 15 dni na przedstawienie dowodów na swoją obronę. Paetongtarn Shinawatra przyjęła decyzję Sądu Konstytucyjnego, a jej obowiązki tymczasowo przejął minister transportu i wicepremier Suriya Juangroongruangkit.

2 lipca: Birma sprzeciwia się przystąpieniu Timoru Wschodniego do ASEAN.

Birmańska junta poinformowała Malezję, sprawującą tegoroczne przewodnictwo w ASEAN, że sprzeciwia się przystąpieniu Timoru Wschodniego do stowarzyszenia, ponieważ ingeruje w wewnętrzne sprawy innych państw członkowskich. Ma to związek z doniesieniami o domniemanych kontaktach z Rządem Jedności Narodowej Birmy, będącym rządem na uchodźctwie sprzeciwiającym się władzy junty. Niemniej jednak podczas majowego Szczytu

ASEAN przywódcy państw członkowskich zgodzili się na włączenia Timoru Wschodniego do ASEAN jako jedenastego państwa.

2 lipca: Wietnam zatwierdził podwójne obywatelstwo w celu pozyskania talentów. Rząd w Hanoi zatwierdził zmiany prawne pozwalające posiadanie przez obywateli Wietnamu drugiego obywatelstwa jak również obcokrajowcom na uzyskanie wietnamskiego obywatelstwa. W ten sposób zniesiono wymóg zrzeczenia się obcego obywatelstwa w przypadku wnioskodawców o obywatelstwo Wietnamu. Hanoi dąży do przyciągnięcia większej liczby wykształconych cudzoziemców, którzy wesprą rozwój wietnamskiej gospodarki, zwłaszcza w obszarach związanych z nauką i technologią. Jednocześnie Sekretarz Generalny Komunistycznej Partii Wietnamu (KPW) To Lam zaapelował do obywateli mieszkających zagranicą do powrotu do kraju. Wciąż bardzo duża liczba Wietnamczyków studiuje w USA, Wielkiej Brytanii, Australii i Europie, gdzie następnie kontynuuje swój rozwój poprzez pracę w międzynarodowych firmach technologicznych. Według ostatniego raportu około 6 mln Wietnamczyków mieszka w 130 krajach, z czego 80% stanowią państwa rozwinięte.

3 lipca: Kambodża ostrzegła Tajlandię przed ograniczaniem dostępu do spornych obszarów przygranicznych. Premier Hun Manet wydał ostrzeżenie dla rządu w Bangkoku, aby nie blokować dostępu obywatelom Kambodży do spornych obszarów, gdzie znajdują się świątynie Ta Moan Thom, Ta Moan Tauch oraz Ta Krabei, w sprawie których ma wydać orzeczenie Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości (MTS). Kambodża wezwała tym samym do uszanowania *staus quo* w oczekiwaniu na wyrok MTS. Hun Manet poinformował również, że wkrótce mają się odbyć rozmowy z tajskim rządem w sprawie przywrócenia ruchu na przejściach granicznych.

3 lipca: były minister obrony przejął obowiązki premiera Tajlandii. Były minister obrony Phumtham Wechayachai został zaprzysiężony przez króla na ministra spraw wewnętrznych i wicepremiera w ramach rekonstrukcji rządu. Przejął on również obowiązki premiera, ponieważ Paetongtarn Shinawatra została zawieszona przez Sąd Konstytucyjny na początku lipca. Wszystko wskazuje na to, że Phumtham Wechayachai jest wiernym sojusznikiem rodu Shinawatra.

4 lipca: birmańska junta zabrała głos w sprawie raportu ONZ na temat wcielania dzieci do służby wojskowej. W czerwcu ONZ opublikowało raport, zgodnie z którym junta wraz z sojusznicznymi ugrupowaniami zrekrutowała ponad 400 dzieci do służby wojskowej. Rząd wydał oświadczenie w tej sprawie z informacją, że w przeprowadzonym w 2024 r. procesie weryfikacji udało się zidentyfikować 93 nieletnich w siłach zbrojnych. Wszystkie niepełnoletnie osoby zostały zwolnione z sił zbrojnych i przyznano im pomoc finansową. W ramach obecnego procesu weryfikacyjnego toczy się postępowanie w sprawie 18 osób.

Warto zaznaczyć, że zgodnie z raportem zbrojne ugrupowania opozycyjne również rekrutują swoich członków wśród osób nieletnich. Według najnowszych informacji zjawisko rekrutowania dzieci jest najbardziej powszechne na zachodzie stanu Arakan.

5 lipca: Malezja nałożyła cła antydumpingowe na import stali i żelaza z Chin, Korei Południowej i Wietnamu. Ministerstwo inwestycji, handlu i przemysłu Malezji wydało oświadczenie z informacją o nałożeniu tymczasowych ceł w wysokości 3,86-57,90% na import ocynkowanych zwojów, arkuszy żelaza i stali z trzech państw. Nałożenie ceł jest wynikiem śledztwa prowadzonego od 6 lutego bieżącego roku. Nowe regulacje będą obowiązywały od 7 lipca przez okres 120 dni. Kolejne decyzje w tej sprawie mają zapaść do 3 listopada bieżącego roku.

5 lipca: premier Malezji złożył wizytę we Francji. Podczas pobytu w Paryżu Anwar Ibrahim spotkał się z francuskim premierem François Bayrou. Przedstawiciele obu państw byli świadkami podpisania trzech ważnych porozumień. Pierwszy protokół ustaleń w sprawie zacieśnienia współpracy z zakresu metali ziem rzadkich został zawarty pomiędzy malezyjską firmą Malaco i francuską Carester. Dodatkowo podpisano list intencyjny z firmą Thales LAS w sprawie wzmocnienia zdolności Malezji pod względem nadzoru przestrzeni powietrznej za sprawą zakupu dwóch radarów dalekiego zasięgu. Podpisano również strategiczne partnerstwo pomiędzy Matrade i Business France, które ma rozszerzyć współpracę dwustronną w promocji handlu, szczególnie w sektorach związanych z lotnictwem, kosmonautyką, energią odnawialną i gospodarką cyfrową. Warto zaznaczyć, że koalicja przemysłu zbrojeniowego Malezji (Coalition of Defence Industry, CDI) podpisała protokół ustaleń o współpracy z trzema stowarzyszeniami francuskiego przemysłu zbrojeniowego (French Association of Maritime Industries, French Land and Air-Land Defence and Security Industries Group and French Aeronautics and Space Industries Group). Porozumienie wyraża wspólną wizję Malezji i Francji, ukierunkowaną na pogłębienie współpracy przemysłowej w kluczowych i strategicznych sektorach, takich jak przemysł lotniczy, morski, lądowy oraz nowoczesne systemy i technologie. Stanowi również wyraz wspólnego zaangażowania w promowanie innowacji oraz rozwijanie wspólnych inicjatyw w obszarze badań i rozwoju.

7 lipca: Kambodża zaprzecza oskarżeniom o współpracy z północnokoreańskimi hakerami w atakach cybernetycznych na instytucje w Tajlandii. Ministerstwo poczty i telekomunikacji Kambodży zaprzeczyło doniesieniom o współpracy z Koreą Północną w cyberatakach wymierzonych w Tajlandię. Jednocześnie potwierdzono, że tajska grupa hakerów BlackEye-Thai przeprowadziła w ostatnim czasie serię ataków na systemy internetowe kambodżańskiego rządu, ale wszystkie zostały udaremnione. Dodatkowo na

początku lipca Tajlandia wstrzymała zwrot 20 starożytnych artefaktów khmerskich do Kambodży, powołując się na problemy finansowe, pomimo obietnicy ich przekazania w kwietniu. Są to kolejne przykłady działań odwetowych między państwami, których źródłem jest spór graniczny.

7 lipca: Japonia planuje przekazać Filipinom sześć używanych niszczycieli.

Według japońskich doniesień medialnych podczas tegorocznego Dialogu Szangri-La w Singapurze ministrowie obrony obu państw uzgodnili przekazanie sześciu używanych niszczycieli marynarki wojennej typu Abukuma w celu wzmocnienia filipińskich zdolności odstraszenia Chin na Morzu Południowochińskim. Statki funkcjonują w morskich siłach samoobrony Japonii od ponad 30 lat. Wkrótce ma dojść do inspekcji jednostek przez przedstawicieli filipińskich sił zbrojnych, podczas których zostaną uzgodnione szczegóły przekazania statków. Niszczyciel typu Abukuma to stosunkowo niewielka jednostka o wyporności 2 tys. ton. Na chwilę obecną filipińska marynarka wojenna dysponuje jedynie fregatami i korwetami, które zazwyczaj są mniejsze i lżej uzbrojone od niszczycieli. Warto również dodać, że w ramach tegorocznej odsłony japońskiego programu oficjalnej pomocy w obszarze bezpieczeństwa (Official Security Assistance, OSA), jednym z beneficjentów mają być Filipiny. Program został zainaugurowany w 2023 r. i Filipiny co roku znajdują się w grupie państw objętych pomocą. W 2025 r. Japonia zamierza wesprzeć łącznie osiem państw, wśród których oprócz Filipin znajdują się Tajlandia, Sri Lanka, Malezja, Indonezja, Papua-Nowa Gwinea, Timor Wschodni i Tonga.

8 lipca: Tajlandia wycofała się z ustawy o kasynach. Zawieszenie premier Tajlandii oraz wyjście Partii Bhumjaithai z koalicji rządowej sprawiło, że podjęto decyzję o wycofaniu projektu ustawy o kasynach i kompleksach rozrywkowych z obrad parlamentu. Projekt legalizował hazard w dużych kompleksach rozrywkowych, co miało przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności kraju pod względem turystycznym. Rząd podkreślił, iż konieczne jest przeprowadzenie pogłębionych konsultacji społecznych w celu zwiększenia poparcia dla tego rodzaju zmian prawnych.

9 lipca: w Malezji odbył się 58. szczyt ministrów spraw zagranicznych ASEAN. Przedstawiciele państw członkowskich potwierdzili plan włączenia Timoru Wschodniego do ASEAN podczas 47. Szczytu ASEAN w październiku bieżącego roku, a także zapowiedzieli pogłębienie regionalnej integracji gospodarczej poprzez aktualizację umowy o handlu towarami ASEAN oraz ramowej umowy o gospodarce cyfrowej. Ponadto stowarzyszenie zamierza wzmocnić współpracę energetyczną za sprawą przyspieszenia budowy sieci energetycznej ASEAN.

11 lipca: Australia zobowiązała się do wzmocnienia zdolności filipińskiej straży przybrzeżnej do monitorowania obszarów morskich. Ambasador

Australii na Filipinach poinformowała o przekazaniu filipińskiej straży przybrzeżnej wsparcia o wartości około 2 mln USD (110 mln PHP) w ciągu kilku następnych lat. W ramach wsparcia Australia prześle drony, które zwiększą możliwości monitorowania obszarów morskich, a także zorganizuje szkolenia dla personelu z obsługi sprzętu. W kwietniu bieżącego roku przekazano już 20 dronów zdolnych do monitorowania sytuacji w domenie morskiej, a także przeprowadzono szkolenia operacyjne o wartości niemal 600 tys. USD (34 mln PHP).

12 lipca: grupa ponad 500 osób uciekła z Birmy do Tajlandii. W wyniku ataku zbrojnego ugrupowania mniejszości etnicznej - Narodowa Armia Wyzwolenia Karen (Karen National Liberation Army, KNLA) - na bazę wojskową w stanie Kayin około 100 żołnierzy oraz 467 cywilów przekroczyło granicę z Tajlandią, gdzie została im udzielona pomoc medyczna i humanitarna przez tajskie służby. Według danych ONZ w Tajlandii znalazło schronienie 81 tys. uchodźców z Birmy, część z nich ubiega się o azyl.

13 lipca: Unia Europejska i Indonezja osiągnęły porozumienie polityczne w sprawie zawarcia umowy o wolnym handlu. Podczas wizyty w Brukseli prezydent Prabowo Subianto spotkał się z przewodniczącą Komisji Europejskiej Ursulą von der Leyen, z którą osiągnął porozumienie w sprawie przyspieszenia realizacji kompleksowej umowy o partnerstwie gospodarczym (Comprehensive Economic Partnership Agreement, CEPA). Na mocy tej umowy Indonezja dąży do osiągnięcia bezcłowego dostępu do rynku UE.

14 lipca: Tajowie chcą rezygnacji premier lub rozwiązania parlamentu. Według najnowszych badań opinii publicznej przeprowadzonych przez Narodowy Instytut Rozwoju Administracji (National Institute of Development Administration, NIDA) na grupie 1310 osób w dniach 4-7 lipca, 42,4% badanych opowiedziało się za rezygnacją premier Paetongtarn Shinawatry, natomiast 39,9% oczekuje rozwiązania parlamentu w celu przeprowadzenia nowych wyborów w kraju. Zgodnie z sondażem 15% respondentów spodziewa się, że Paetongtarn Shinawatra pozostanie na stanowisku premiera Tajlandii, a 1,4% wyraziła poparcie dla przeprowadzenia zamachu stanu. Największym poparciem wśród potencjalnych kandydatów na nowego premiera cieszy się Prayut Chan-o-cha, który przeprowadził ostatni zamach stanu w Tajlandii. Za jego kandydaturę opowiedziało się 32,8% badanych. Na drugim miejscu z wynikiem 11,5% znalazł się lider Partii Bhumjaithai - Anutin Charnvirakul, natomiast na trzecim lider partii Pheu Thai - Chaikasem Nitisiri. Warto zaznaczyć, że Partia Bhumjaithai wyszła z rządzącej koalicji pod przewodnictwem Pheu Thai po tym jak wyciekło nagranie rozmowy Paetongtarn Shinawatry z byłym premierem Kambodży Hun Senem na temat napięć w obszarze przygranicznym pomiędzy państwami.

14 lipca: w Tajlandii wszczęto postępowanie wobec przewodniczącego Senatu Kambodży. Wydział śledczy do spraw cyberprzestępczości w Tajlandii wniosł do prokuratury sprawę dotyczącą podżegania do buntu za pośrednictwem mediów społecznościowych na podstawie skargi złożonej przez zastępcę sekretarza generalnego premier Tajlandii wobec przewodniczącego senatu i byłego premiera Kambodży. Skarga dotyczy naruszenia artykułu 116 kodeksu karnego dotyczącego podżegania, a także ustawy o przestępczości komputerowej. Według śledczych publikacja przez Hun Sena 17-minutowego nagrania rozmowy z premierem Paetongtarn Shinawatrą na platformie Facebook stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego. Prokuratura poinformowała, że po zebraniu wystarczającego materiału dowodowego sprawa może trafić do sądu karnego. Jeżeli oskarżony nie stawi się na rozprawie, będzie możliwe ubieganie się o nakaz aresztowania za pośrednictwem Interpolu. Nie jest jednak pewne, czy oskarżenie będzie dotyczyło Hun Sena, ponieważ konto, za pośrednictwem którego opublikowano nagranie posiada kilku administratorów.

14 lipca: agencja korupcyjna w Tajlandii wszczęła postępowanie w sprawie premiera Paetongtarn Shinawatry. Narodowa Komisja Antykorupcyjna podjęła decyzję o rozpoczęciu pełnego dochodzenia na podstawie oskarżeń grupy senatorów, których zdaniem premier Tajlandii naruszyła standardy etycznego postępowania podczas rozmowy telefonicznej z byłym premierem Kambodży, określonych w Konstytucji. W przypadku zgromadzenia wystarczających dowodów komisja może skierować sprawę do Sądu Najwyższego. W tego rodzaju przypadkach orzeczenia sądu najczęściej wiązały się z dożywotnim zakazem piastowania lub ubiegania się o stanowiska w administracji publicznej.

14 lipca: Kambodża planuje wprowadzenie powszechnego poboru wojskowego z początkiem przyszłego roku. Premier Hun Manet zapowiedział wdrożenie poboru do wojska w 2026 r. na mocy ustawy uchwalonej w 2006 r., która nigdy nie weszła w życie. Na mocy ustawy do służby wojskowej będą zobowiązani mężczyźni w wieku 18-30 lat. Kobiety na zasadach dobrowolności również będą mogły odbyć tego rodzaju służbę. W ten sposób rząd w Phnom Penh dąży do uzupełnienia braków kadrowych i zwiększenia potencjału sił zbrojnych.

15 lipca: Tajlandia opóźni wprowadzenie opłaty dla zagranicznych turystów. Ministerstwo turystyki i sportu poinformowało o odłożeniu opłaty dla zagranicznych turystów w wysokości 300 bahtów (około 9,3 USD) dla podróżujących samolotem i 150 bahtów (około 4,6 USD) dla wjeżdżających drogą lądową lub morską, która miała zacząć obowiązywać w 2025 r. Ministerstwo planuje ocenę sytuacji na podstawie danych ze szczytu sezonu turystycznego w

czwartym kwartale bieżącego roku. Opłata zostanie najprawdopodobniej wprowadzona w drugim lub trzecim kwartale 2026 r.

18 lipca: były minister handlu Indonezji został skazany za korupcję. Pełniący w latach 2015-2016 stanowisko ministra handlu Thomas Trikasih Lembong został skazany na karę 4,5 lat pozbawienia wolności za udział w aferze związanej z importem cukru. Jako minister wydawał pozwolenia prywatnym firmom na importu cukru, mimo nadwyżki produkcyjnej w kraju co naraziło skarb państwa na straty finansowe w wysokości około 36,6 mln USD. Warto zaznaczyć, że w wyborach prezydenckich w 2024 r. Lembong był szefem sztabu wyborczego Aniesa Baswedana, który jednak przegrał z Prabowo Subianto. Mimo tego, iż były minister został aresztowany tuż po zaprzysiężeniu Subianto na prezydenta, prokuratura zaprzeczyła, aby jego aresztowanie miało podłoże polityczne.

18 lipca: birmańska junta oferuje wynagrodzenie dla osób, które przejdą ze zbrojnych ugrupowań opozycyjnych na stronę wojska. Państwowe media poinformowały o wypłacie nagród finansowych dla wszystkich osób, które opuszczą szeregi zbrojnych ugrupowań i przyłączą się do sił wojskowych z bronią i amunicją. Media nie podały dokładnej kwoty wynagrodzenia, ale poinformowały, że od czasu ogłoszenia tej informacji 14 dezertorów (12 mężczyzn i 2 kobiety) przyłączyło się do birmańskiej junty, która od dłuższego czasu ponosi porażki w starciach ze zbrojnymi ugrupowaniami mniejszości etnicznych.

21 lipca: Kambodża odrzuciła oskarżenia Tajlandii o zranienie żołnierzy. Trzech tajskich żołnierzy zostało rannych w wyniku eksplozji miny lądowej podczas rutynowego patrolu obszaru granicznego między państwami. Rząd w Bangkoku obarczył winą za ten incydent Kambodżę, która zaprzeczyła jakimkolwiek udziałowi w tych wydarzeniach. Zdaniem strony tajskiej Kambodża rozmieściła w ostatnim czasie miny przeciwpiechotne na obszarze przygranicznym. Z kolei rząd w Phnom Penh stwierdził, że tajskie siły zbrojne pogwałciły porozumienia z 2000 r. i celowo patrolują tereny po stronie kambodżańskiej, aby doprowadzić do eskalacji napięć.

21 lipca: Kambodża przyjęła poprawkę do konstytucji. Król Norodom Sihamoni zatwierdził zmiany art. 33 konstytucji, na mocy której umożliwiono pozbawienia obywatelstwa obywateli Kambodży. Wcześniej ustawa zasadnicza wykluczała taką możliwość. Poprawka została zaproponowana przez przewodniczącego senatu i byłego premiera Hun Sena. Dzięki zmianom będzie możliwe cofnięcie obywatelstwa osobom oskarżonym o zмовę z zagranicznymi siłami. Ustawa w tej sprawie została przyjęta przez Zgromadzenie Narodowe 11 lipca, a senat ją przegłosował kilka dni później. Spośród 60 głosujących senatorów tylko dwóch wstrzymało się od głosu.

23 lipca: tajscy żołnierze zostali ranni w wyniku eksplozji miny przeciwpiechotnej. Pięciu żołnierzy zostało rannych w trakcie patrolu w pobliżu granicy z Kambodżą, przy czym jeden z nich stracił nogę. W odpowiedzi na ten incydent Tajlandia zamknęła przejścia graniczne z Kambodżą w północno-wschodnich prowincjach. Pełniący funkcję premiera Tajlandii Phumtham Wechayachai zapowiedział złożenie protestu dyplomatycznego przez ministerstwo spraw zagranicznych. Ponadto podjęto decyzję o obniżeniu rangi stosunków dyplomatycznych z Kambodżą poprzez wycofanie tajskiego ambasadora z Kambodży i wydalenie kambodżańskiego ambasadora z Tajlandii. Kambodża odpowiedziała w ten sam sposób. Siły zbrojne Tajlandii utrzymują, że miny, które doprowadziły do ostatnich incydentów zostały rozmieszczone przez Kambodżę w ostatnim czasie i są produkcji rosyjskiej. Z kolei rząd w Phnom Penh utrzymuje stanowisko, że tajscy żołnierze prowadzą patrole na terytorium Kambodży z pogwałceniem porozumienia z 2000 r., a miny, które raniły tajskich żołnierzy są pozostałością wojny domowej z lat 70-tych XX wieku. Według strony tajskiej do ostatniego incydentu doszło w prowincji Ubon Ratchathani na terytorium Tajlandii, natomiast strona kambodżańska podkreśla, że do eksplozji doszło w prowincji Preah Vihear w Kambodży.

24 lipca: eskalacja napięć pomiędzy Tajlandią i Kambodżą. Tajlandia zmobilizowała sześć myśliwców F-16 w obszarze przygranicznym z Kambodżą w odpowiedzi na kolejny incydent. Tym doszło do wymiany ognia pomiędzy żołnierzami obu państw, w trakcie której dwóch tajskich żołnierzy zostało rannych. Dodatkowo Kambodża przeprowadziła ostrzał artyleryjski prowincji Surin, w wyniku którego zginęło co najmniej 11 cywilów, 35 zostało rannych a 40 tys. osób z 86 wiosek przygranicznych zostało ewakuowanych. Do starcia doszło niedaleko świątyni Ta Moan Thom oddalonej o około 360 km od Bangkoku. Przewodniczący kambodżańskiego senatu i były premier Hun Sen poinformował za pośrednictwem mediów społecznościowych, że tajskie siły zbrojne również ostrzelały dwie prowincje na terytorium Kambodży. W odpowiedzi na najnowszy incydent Tajlandia wykorzystwała myśliwiec F-16 do zbombardowania celów wojskowych w Kambodży. Według doniesień medialnych zniszczono dwie kambodżańskie regionalne jednostki wsparcia wojskowego. Jednak rząd w Phnom Penh poinformował, że bomby zostały zrzucone na drogę.

25 lipca: Tajlandia i Kambodża kontynuują wymianę ognia. W wyniku napięć pomiędzy państwami doszło do ostrzału artyleryjskiego po obu stronach. Co najmniej 20 osób zginęło, a ponad 130 tys. ludzi zostało ewakuowanych z rejonu przygranicznego. Premier Kambodży Hun Manet poinformował, że zgodził się na propozycję premiera Malezji, aby wprowadzić zawieszenie broni, podobnie jak strona tajska. Niemniej jednak według stanowiska Hun Maneta rząd w Bangkoku wycofał się z tej decyzji po godzinie. Rząd z Phnom Penh oskarżył również

Tajlandię o wykorzystywanie amunicji kasetowej, co jest pogwałceniem prawa międzynarodowego.

25 lipca: Tajlandia wprowadził stan wojenny w rojenie przygranicznym z Kambodżą. W związku z eskalacją napięć i starć zbrojnych z Kambodżą, rząd w Bangkoku podjął decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego w siedmiu dystryktach miasta Chanthaburi oraz jednym w Trat, położonych przy granicy z Kambodżą.

25 lipca: Sąd Najwyższy na Filipinach oddalił skargę wobec wiceprezydent dotyczącą procedury impeachmentu. Sędziowie orzekli, że Kongres naruszył konstytucyjną gwarancję, zapobiegającą wszczęciu więcej niż jednego postępowania impeachmentu przeciwko temu samemu urzędnikowi w ciągu roku. Izba Reprezentantów przegłosowała cztery skargi przeciwko Sarze Duterte, bez wszczęcia postępowania w sprawie trzech poprzednich wniosków. W związku z tym Senat nie miał prawa do zwołania trybunału w sprawie impeachmentu wiceprezydent Filipin.

28 lipca: w stolicy Kambodży zginęło pięć osób w wyniku strzelaniny. Uzbrojony mężczyzna zastrzelił na targu Or Tor Kor w Bangkoku trzech ochroniarzy oraz jedną osobę, z którą się pokłócił, a następnie popełnił samobójstwo. Incydent w stolicy, a także eskalujące napięcia na granicy z Kambodżą mogą negatywnie wpłynąć na ruch turystyczny w Tajlandii.

28 lipca: Kambodża osiągnęła porozumienie z Tajlandią w sprawie zawieszenia broni. Premier Malezji Anwar Ibrahim zorganizował spotkanie premiera Kambodży Hun Maneta z pełniącym obowiązki premiera Tajlandii Phumthamem Wechayachaiem, podczas którego uzgodniono natychmiastowe i bezwarunkowe zawieszenie broni na obszarze przygranicznym pomiędzy państwami, obowiązujące od 29 lipca. W ciągu kilkudniowych starć na spornym obszarze przygranicznym pomiędzy Tajlandią i Kambodżą zginęło co najmniej 36 osób, a ponad 200 tys. zostało ewakuowanych z zagrożonych stref. Premier Malezji, która sprawuje tegoroczne przewodnictwo w ASEAN, zapowiedział gotowość monitorowania procesu zawieszenia broni. W zorganizowanie rozmów zaangażowały się również Stany Zjednoczone i Chiny, które wezwały obie strony sporu do deeskalacji napięć.

29 lipca: Indonezja zakupiła od Turcji myśliwce i fregaty. Ministerstwo obrony Indonezji poinformowała, że na marginesie Międzynarodowych Targów Przemysłu Obronnego w Stambule podpisano kontrakt na zakup 48 myśliwców Kaan, a także protokół ustaleń z turecką stoczną Tais w sprawie zakupu dwóch fregat typu Milgem Istif. Samoloty bojowe Kaan są pierwszymi tego rodzaju maszynami produkowanymi przez Turcję. Pierwszy lot samolotu przeprowadzono w lutym 2024 r., a seryjna produkcja ma się rozpocząć w 2028

r. Ministerstwo obrony nie podało szczegółów dotyczących terminu dostawy ani kosztów zakupu myśliwców i fregat.

29 lipca: Tajlandia oskarżyła Kambodżę o nieprzestrzeganie zawieszenia broni. Rząd w Bangkoku wydał oficjalne oświadczenie, w którym podkreślono respektowanie porozumienia o zawieszeniu broni mimo kontynuowanych przez Kambodżę ataków na terytorium Tajlandii w obszarach przygranicznych. Tajlandia wyraziła również gotowość do kontynuowania dialogu z Kambodżą na szczeblu regionalnych dowództw wojskowych w celu zakończenia przemocy. Tajskie siły zbrojne z kolei odrzuciły oświadczenie rzeczniczki kambodżańskiego ministerstwa obrony, według którego obie strony przestrzegają postanowień zawieszenia broni.

29 lipca: Tajlandia oszacowała straty w związku z konfliktem z Kambodżą na ponad 300 mln USD. Minister finansów Pichai Chunhavajira poinformował, że koszt ewakuacji ludności oraz naprawa zniszczeń związanych z pięciodniowym sporem z Kambodżą wyniesie około 308 mln USD. Rząd planuje przeznaczyć około 770 mln USD na naprawę zniszczeń i złagodzenie skutków konfliktu granicznego. W ramach tego budżetu zostaną uruchomione programy pomocowe dla osób i przedsiębiorstw, które najbardziej ucierpiały w trakcie starć zbrojnych. Z kolei państwowe banki zaoferowały odroczenie spłaty rat zaciągniętych kredytów, a także niskooprocentowane pożyczki. Rząd przeznaczy również około 3 mln USD dla każdej dotkniętej kryzysem prowincji na pokrycie lokalnych potrzeb, przy czym w razie potrzeby będzie możliwość zwiększenia środków finansowych.

30 lipca: Tajlandia złożyła protest dyplomatyczny w sprawie pogwałcenia przez Kambodżę zawieszenia broni wynegocjowanego w Malezji. Minister spraw zagranicznych Maris Sangiampongsa poinformował o przesłaniu protestów dyplomatycznych do obserwatorów w tajsco-kambodżańskim sporze granicznym: Stanów jednoczonych, Chin i Malezji, sprawującej przewodnictwo w ASEAN w 2025 r., w których zawarto informację o nieprzestrzeganiu przez Kambodżę warunków zawieszenia broni. Rząd Tajlandii zwrócił się również do Rady bezpieczeństwa ONZ z komunikatem, potwierdzającym reagowanie na naruszenie suwerenności państwa z umiarem i w granicach prawa międzynarodowego. Według tajskich sił zbrojnych Kambodża ostrzelała miejscowości w regionach Chong Arn Ma, Chong Bok, Prasat Ta Kwai, Phu Makheu oraz Sam Tae. W odpowiedzi na oskarżenia pod adresem Kambodży, wkrótce ma dojść do wizyty międzynarodowych obserwatorów na obszarze granicznym pomiędzy skonfliktowanymi państwami, ponieważ rząd w Phnom Penh zaprzecza doniesieniom płynącym z Tajlandii.

30 lipca: indyjska marynarka wojenna złożyła wizytę portową na Filipinach. Trzy statki indyjskiej marynarki wojennej (niszczyciel rakietowy INS Mysore,

korweta ZOP INS Kiltan i statek zaopatrzeniowy INS Shakti) zacumowały w porcie w Manili.

31 lipca: birmańska junta zniosła stan wyjątkowy w kraju. Po posiedzeniu Rady Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa ogłoszono informację o zniesieniu stanu wyjątkowego w Birmie, co zgodnie z konstytucją z 2008 r. jest konieczne, aby przeprowadzić wybory w kraju. Ponadto generał Min Aung Hlaing poinformował o utworzeniu 30-osobowego rządu związkowego (Union Government), w ramach którego mianował swojego asystenta Nyo Sawa na premiera.

1 sierpnia: prezydent Indonezji ułaskawił ponad 1000 osób w tym dwóch rywali politycznych. W geście pojednania narodowego przed obchodami Dnia Niepodległości zaplanowanymi na 17 sierpnia, Prabowo Subianto podjął decyzję o ułaskawieniu ponad 1000 osób skazanych na podstawie kontrowersyjnych przepisów dotyczących zniewagi prezydenta i zdrady stanu bez użycia siły. Wśród tych osób znalazł się były minister handlu Thomas Trikasih Lembong oraz ważny przedstawiciel opozycji Hasto Kristiyanto. Pierwszy z nich uzyskał zniesienie kary śmierci, natomiast drugi amnestię. Decyzje prezydenta zostały zaakceptowane przez parlament pod koniec lipca.

2 sierpnia: siły zbrojne Tajlandii zaprosiły międzynarodowe organizacje do sprawdzenia warunków w jakich przebywają zatrzymani żołnierzy z Kambodży. W odpowiedzi na oskarżenia ze strony rządu Kambodży o nieludzkim traktowaniu jeńców, tajskie wojsko zaprosiło Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR) i Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża International Committee of the Red Cross, ICRC) do przeprowadzenia inspekcji. Generał Winthai Suvarree podkreślił, że Tajlandia przestrzega wszystkich procedur zgodnie z zapisami Konwencji Genewskiej.

3 sierpnia: birmańska junta przeprowadziła atak powietrzny, w którym zginęło 13 osób. Wojskowe samoloty zbombardowały miasto Mogok, będące centrum handlu rubinami. Na miejscu zginęło 7 osób, a sześć pozostałych w wyniku odniesionych ran. Kolejnych 14 osób przebywa w szpitalu. Mogok jest okupowane przez zbrojne ugrupowanie mniejszości etnicznej Narodową Armię Wyzwolenia Taang od lata 2024 r.

4 sierpnia: marynarki wojenne Filipin i Indii przeprowadziły pierwszy wspólny patrol na wodach morza Południowochińskiego w ramach wielostronnej współpracy morskiej (Multilateral Maritime Cooperative Activity, MMCA). W dwudniowym patrolu wzięły udział trzy jednostki indyjskie. Inicjatywa wzbudziła sprzeciw ze strony Chin, które oskarżyły rząd w Manili o wciąganie innych państw w spór na Morzu Południowochińskim, co prowadzi do

eskalacji napięć. Chińska marynarka wojenna przeprowadziła rutynowe patrole na spornych obszarach i poinformowała o utrzymywaniu wysokiej gotowości swoich sił. Do tej pory Filipiny zrealizowały wspólne patrole w ramach MMCA z takimi państwami jak Stany Zjednoczone, Australia, Japonia, Kanada oraz Francja.

4 sierpnia: przedstawiciele Tajlandii i Kambodży spotkali się w Malezji w sprawie deeskalacji napięć na obszarach przygranicznych. W ramach spotkania Generalnego Komitetu Granicznego (General Border Committee) spotkali się wysocy rangą przedstawiciele do spraw bezpieczeństwa skonfliktowanych państw. Obrady miały się odbyć w Phnom Penh, ale na wniosek Tajlandii zostały przeniesione do Kuala Lumpur, czyli na bardziej neutralny grunt. Dodatkowo na prośbę rządu w Bangkoku obrady zostały wydłużone z jednego do czterech dni. Podczas ostatniego dnia rozmów dołączyli obserwatorzy z Malezji, USA i Chin.

5 sierpnia: rząd Tajlandii przygotował pakiet wsparcia finansowego dla gospodarki oraz ofiar konfliktu granicznego z Kambodżą. Wiceminister finansów Julapun Amornvivat poinformował o zatwierdzeniu pakietu stymulującego o wartości ponad 574 mln USD, który ma na celu zminimalizować szkody wynikające z wprowadzenia amerykańskich taryf celnych. Część środków (około 308 tys. USD) zostanie przeznaczonych na pomoc dla rodzin ofiar, które zginęły w wyniku starć zbrojnych z Kambodżą na obszarach przygranicznych.

5 sierpnia: Tajlandia zatwierdziła zakup czterech szwedzkich myśliwców. Rząd w Bangkoku podjął decyzję o zakupie czterech myśliwców Saab JAS 39 Gripen o wartości 600 mln USD. Na wyposażeniu tajskich sił powietrznych znajduje się już 11 samolotów Saab JAS 39 Gripen, a także amerykańskie myśliwce F-16 zakupione w latach 80-tych XX wieku. Wszystko wskazuje na to, że Tajlandia zdecydowała się na powiększenie floty szwedzkich samolotów kosztem amerykańskich.

7 sierpnia: Tajlandia uzgodniła z Kambodżą zawieszenie broni oraz włączenie obserwatorów z państw ASEAN do procesu stabilizacyjnego. Podczas spotkania w Malezji wysokich przedstawicieli do spraw obronności z obu państw uzgodniono powołanie zespołów monitorujących sytuację na obszarach przygranicznych w Tajlandii i Kambodży, których zadaniem będzie ocena przestrzegania zobowiązań w ramach zawieszenia broni. W skład zespołów będą wchodzić attaché wojskowi z państw członkowskich ASEAN, a ich działania będą koordynowane przez Malezję. Obie strony podpisały 13-punktowy dokument, w którym zobowiązały się do ograniczenia liczby wojsk i sprzętu wojskowego na spornych obszarach wzdłuż granicy między państwami, a także do niepodejmowania jakichkolwiek działań prowadzących do eskalacji napięć oraz rozpowszechniania dezinformacji.

7 sierpnia: filipiński Senat odroczył postępowanie w sprawie impeachmentu wiceprezident. W związku z orzeczeniem Sądu Najwyższego o niezgodności z konstytucją skarg wobec wiceprezident Sary Duterte senatorowie podjęli decyzję o odroczeniu postępowania impeachmentu. Za unieważnieniem postępowania zagłosowało 19 z 24 senatorów. Wszystko wskazuje na to, że skonfliktowana z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr. Sara Duterte uniknie procesu impeachmentu oraz konsekwencji związanych z jej ewentualnym skazaniem.

9 sierpnia: prezydent Filipin odbył pięciodniową wizytę w Indiach. Podczas swojego pierwszej oficjalnej wizyty w Indiach pobytu Ferdinand Marcos Jr spotkał się z premierem Narendrą Modim, z którym omówił zagadnienia dotyczące zacieśnienia współpracy dwustronnej. Wynikiem rozmów było podpisanie 13 porozumień bilateralnych dotyczących obronności i bezpieczeństwa oraz 18 biznesowych w obszarach związanych z energią odnawialną, opieką zdrowotną i edukacją, czego efektem jest zapowiedź inwestycji wynoszących 466 mln USD. Ponadto liderzy obu państw podjęli decyzję o podniesieniu rangi stosunków dwustronnych do strategicznego partnerstwa. Indie zostały kolejnym strategicznym partnerem Filipin, obok takich państw jak Japonia, Australia, Korea Południowa i Wietnam.

10 sierpnia: trzech tajskich żołnierzy zostało rannych podczas patrolu granicy z Kambodżą. W wyniku eksplozji miny przeciwpiechotnej trzech jeden żołnierz stracił stopę a dwóch kolejnych odniosło lekkie obrażenia podczas patrolu granicy pomiędzy tajską prowincją Sisaket oraz kambodżańską prowincją Preah Vihear. Ministerstwo spraw zagranicznych Tajlandii wydało oświadczenie, w którym zapowiedziano złożenie skargi przeciwko Kambodży dotyczącej naruszenia suwerenności Tajlandii oraz pogwałcenia Konwencji Ottawskiej zakazującej stosowania min lądowych. Rząd w Phnom Penh zaprzeczył oskarżeniom o stosowaniu min przeciwpiechotnych, podkreślając pełne podporządkowanie się międzynarodowym traktatom w tej sprawie.

12 sierpnia: we wrześniu wejdzie w życie umowa o wzajemnym dostępie (Reciprocal Access Agreement, RAA) sił zbrojnych pomiędzy Filipinami i Japonią. Przedstawiciele obu państw wymienili się notami dyplomatycznymi potwierdzającymi finalizację umowy RAA, która pozwoli na zwiększenie intensywności i skali wspólnych manewrów wojskowych na wodach terytorialnych, terytorium oraz w przestrzeni powietrznej. Dzięki nowemu porozumieniu będzie możliwe wzmocnienie zdolności z zakresu interoperacyjności sił zbrojnych obu państw.

16 sierpnia: Filipiny przeprowadziły z Australią największe w historii wspólne ćwiczenia wojskowe w pobliżu Morza Południowochińskiego. W drugiej edycji wspólnych manewrów Alon wzięło udział łącznie 3600 w tym 1200

z Australii. Operacje z użyciem ostrej amunicji, a także scenariusze polegające na przejęciu plaży zostały przeprowadzone w prowincji Palawan. Po stronie australijskiej zaangażowano niszczyciel typu Hobart HMAS Brisbane, a także siły powietrzne z uwzględnieniem takich samolotów jak Super Hornet, Growler i Hercules. W roli obserwatorów zaangażowali się również przedstawiciele marynarki wojennej Kanady, Korpusu Piechoty Morskiej Stanów Zjednoczonych, a także sił zbrojnych Korei Południowej, Japonii, Nowej Zelandii i Indonezji.

16 sierpnia: państwa ASEAN przeprowadziły trzecią edycję wspólnych manewrów morskich AMNEX (ASEAN Multilateral Naval Exercise). Ćwiczenia odbyły się u wybrzeży Malezji w pobliżu Penang i wzięło w nich udział łącznie 10 statków, trzy helikoptery i około 1200 żołnierzy.

18 sierpnia: Birma zorganizuje wybory pod koniec grudnia bieżącego roku. Według doniesień medialnych birmańska junta planuje przeprowadzenie pierwszej tury wyborów powszechnych 28 grudnia 2025 r. Głosowanie ma się odbyć w 300 okręgach wyborczych, w tym na obszarach kontrolowanych obecnie przez zbrojne ugrupowania mniejszości etnicznych, które walczą z wojskowym rządem. Na chwilę obecną plany wydają się mało prawdopodobne, ponieważ w trakcie spisu ludności z 2024 r. urzędnikom udało się dotrzeć do 145 z 330 gmin. W wyborach weźmie udział łącznie 55 partii politycznych z czego dziewięć planuje startować w wyborach na terenie całego kraju. Wciąż jednak rejestracja sześciu ugrupowań politycznych jest rozpatrywana.

19 sierpnia: marynarki wojenne Filipin, Kanady i Australii przeprowadziły wspólny patrol na wodach morza Południowochińskiego w ramach wielostronnej współpracy morskiej (Multilateral Maritime Cooperative Activity, MMCA). W inicjatywie przeprowadzonej na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin wzięły udział filipińska fregata BRP Jose Rizal, australijski niszczyciel HMAS Brisbane i kanadyjska fregata HMCS Ville de Quebec. Patrol rozpoczął się u wybrzeży zachodniej prowincji Oriental Mindoro i zakończył się w pobliżu Palawanu.

21 sierpnia: Tajlandia przygotowuje się do wszczęcia postępowania sądowego przeciwko liderom Kambodży. Po posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa Narodowego pełniący obowiązki premiera Phumthama Vechayachai poinformował o rozpoczęciu przygotowań do podjęcia kroków prawnych wobec premiera Hun Maneta oraz jego ojca Hun Sena w związku z użyciem przez Kambodżę siły militarnej w celu naruszenia suwerenności Tajlandii. Wszystkie wnioski w tej sprawie będą koordynowane przez Biuro Prokuratora Generalnego, a postępowania będą miały charakter krajowy a nie międzynarodowy. Wszystkie pozwы będą najprawdopodobniej uwzględniały wnioski o tymczasowe aresztowanie, które będą egzekwowane z momentem wjazdu do kraju.

22 sierpnia: Filipiny i Australia zmierzają do podpisania w przyszłym roku nowego porozumienia dotyczącego zacieśnienia współpracy wojskowej. Po spotkaniu ministrów obrony obu państw zapowiedziano plany zawarcia umowy o wzmocnionej współpracy obronnej, która umożliwiłaby zwiększenie częstotliwości wspólnych ćwiczeń wojskowych, co przyczyniłoby się do wzmocnienia zdolności operacyjnych i odstraszania regionalnego. Minister obrony Australii Richard Marles podkreślił również, że porozumienie umożliwiłoby większe wsparcie w rozwój infrastruktury filipińskich obiektów wojskowych. W planach są prace rozwojowe obejmujące obiekty w pięciu lokalizacjach.

25 sierpnia: Kambodża uchwaliła ustawę pozwalającą na pozbawianie obywatelstwa swoich obywateli. Wszystkich 120 parlamentarzystów podczas Zgromadzenia Narodowego jednogłośnie przyjęło ustawę umożliwiającą pozbawianie obywatelstwa osób, które były zaangażowane w spisek lub zмовę z obcymi państwami, a także w związku z działaniami prowadzącymi do zagrożenia suwerenności, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa narodowego. Koalicja 50 organizacji zajmujących się ochroną praw człowieka wydała wspólne oświadczenie, w którym wyrażono obawy, iż nowe prawo posłuży do dalszego ograniczania wolności słowa wszystkich obywateli Kambodży. O odebraniu obywatelstwa będzie decydował komitet powołany na wniosek ministra spraw wewnętrznych.

25 sierpnia: Indonezja planuje rozszerzenie współpracy z zakresu bezpieczeństwa morskiego z Wietnamem. Indonezyjska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego (Bakamla) poinformowała o planach rozszerzenia współpracy z wietnamską strażą przybrzeżną poprzez realizację wspólnych patroli na wodach granicznych w celu zwalczania nielegalnych działań i wzmocnienia bezpieczeństwa morskiego. Współpraca miałaby również obejmować wspólne ćwiczenia, wymianę personelu i programy szkoleniowe. Informacja została podana przy okazji wizyty portowej statku wietnamskiej straży przybrzeżnej (CSB-8001) w porcie Tanjung Priok w północnej Dżakarcie.

28 sierpnia: Malezja zamierza zorganizować szczyt Regionalnego Kompleksowego Partnerstwa Gospodarczego (Regional Comprehensive Economic Partnership, RCEP). Premier Malezji Anwar Ibrahim zapowiedział zorganizowanie w październiku bieżącego roku szczytu RCEP, którego celem będzie podsumowanie dotychczasowych osiągnięć oraz przyspieszenie realizacji kolejnych celów największego bloku handlowego, składającego się z Chin oraz 15 gospodarek Azji i Pacyfiku, w tym Australii, Japonii, Kori Południowej, Nowej Zelandii i 10 państw członkowskich ASEAN.

29 sierpnia: Wietnam rozda swoim obywatelom ponad 380 mln USD z okazji dnia niepodległości. Rząd wdał oficjalne oświadczenie zgodnie, z którym każdy

obywatel ma otrzymać 3,89 USD z okazji święta narodowego, co będzie kosztowało budżet państwa około 380 mln USD. Ma to być dowód na to, że Komunistyczna Partia Wietnamu oraz rząd troszczą się o swoich obywateli.

29 sierpnia: Paetongtarn Shinawatra została pozbawiana stanowiska premier Tajlandii. Trybunał Konstytucyjny Tajlandii stosunkiem głosów 6 do 3 podjął decyzję o pozbawieniu funkcji premier Shinawatry. Według sędziów Paetongtarn Shinawatra podważyła integralność urzędu i przedłożyła osobiste względy polityczne nad interes narodowy podczas rozmowy telefonicznej z przewodniczącym Senatu Kambodży Hun Senem w trakcie napięć wywołanych serią incydentów granicznych między państwami. Tuż po wydaniu wyroku Paetongtarn Shinawatra wydała krótkie oświadczenie, w którym zaznaczyła, że akceptuje decyzję sędziów, ale jednocześnie zwróciła uwagę, że doprowadziła ona do gwałtownej zmiany na wewnętrznej scenie politycznej Tajlandii. Była premier zwróciła uwagę, że w rozmowie z Hun Senem nie dążyła do osiągnięcia jakichkolwiek osobistych korzyści, a zależało jej jedynie na deeskalacji napięć. Powołanie nowego premiera odbędzie za sprawą głosowania parlamentarzystów, ponieważ pełniący obowiązki premiera Phumtham Wechayachai nie był zarejestrowany w wyborach z 2023 r. W poprzednich wyborach zarejestrowano pięciu kandydatów na stanowisko premiera i to spośród nich zostanie wyłoniony nowy szef rządu. Wśród potencjalnych kandydatów znajdują się były minister sprawiedliwości Chaikasem Nitisiri, były premier Prayut Chan-o-cha, lider partii Bhumjaithai Anutin Charnvirakul, lider konserwatywnego Zjednoczonego Narodu Tajskiego Pirapan Salirathavibhaga, oraz Jurin Laksanawisit, były lider Partii Demokratycznej.

30 sierpnia: rząd Wietnamu zapowiedział zwolnienie prawie 14 tys. więźniów z okazji obchodów dnia niepodległości. Kancelaria prezydenta zapowiedziała amnestię dla 13 915 więźniów, w tym 66 cudzoziemców pochodzących z Chin, Korei Południowej, Stanów Zjednoczonych i Australii. Wiceminister bezpieczeństwa publicznego Le Van Tuyen podkreślił, że jest to rekordowa liczba zwolnień z więzienia z okazji obchodów dnia niepodległości.

KOMENTARZ

Wizyta prezydenta Filipin Ferdinanda Marcosa Jr. w Indiach z początku sierpnia stanowiła istotny punkt zwrotny w relacjach dwustronnych obu państw. Spotkanie z premierem Narendrą Modim przyniosło decyzję o

podniesieniu stosunków do poziomu partnerstwa strategicznego, co symbolicznie i praktycznie otwiera nowy etap we współpracy. Okolicznością nadającą wydarzeniu dodatkowy wymiar były obchody 75. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między Indiami a Filipinami.

Rozwój partnerstwa ma miejsce w warunkach rosnących napięć geopolitycznych w Azji Południowo-Wschodniej i regionie Indo-Pacyfiku, wywołanych przede wszystkim coraz bardziej asertywną polityką Chin. W przypadku Filipin kluczowym źródłem zagrożenia dla bezpieczeństwa pozostaje spór morski i terytorialny na Morzu Południowochińskim, zwłaszcza w rejonie płycizny Scarborough. Indie natomiast zmagają się zarówno z presją na swojej granicy lądowej z Chinami, jak i z rosnącą obecnością Pekinu na Oceanie Indyjskim, nierzadko wspieraną przez Pakistan. Dodatkowym czynnikiem destabilizującym sytuację jest narastająca niepewność co do długofalowego zaangażowania Stanów Zjednoczonych w regionie, co skłania państwa o zbieżnych interesach do poszukiwania alternatywnych form współpracy opartych na wzajemnym zaufaniu.

W rozmowach prowadzonych podczas wizyty szczególną wagę przywiązano zarówno do wymiaru gospodarczego, jak i bezpieczeństwa. W sferze ekonomicznej uzgodniono konieczność zwiększenia wolumenu wymiany handlowej, który obecnie wynosi około 3 mld USD rocznie oraz przyspieszenia przeglądu umowy o wolnym handlu między Indiami a ASEAN z 2009 r. Podjęto również decyzję o rozpoczęciu negocjacji nad dwustronnym preferencyjnym porozumieniem handlowym. W celu intensyfikacji kontaktów gospodarczych i turystycznych zapowiedziano uruchomienie bezpośrednich połączeń lotniczych oraz złagodzenie przepisów wizowych.

W dziedzinie bezpieczeństwa podkreślono, że współpraca obronna stanowi fundament wzajemnego zaufania. Szczególnym wydarzeniem była organizacja pierwszego w historii wspólnego patrolu na Morzu Południowochińskim w ramach wielostronnej współpracy morskiej Multilateral Maritime Cooperative Activity, MMC), co można interpretować jako wyraźny sygnał w kontekście napięć z Chinami. Filipiny podjęły także decyzję o przystąpieniu do indyjskiego Międzynarodowego Centrum Fuzji (International Fusion Centre), monitorującego ruch jednostek w rejonie Oceanu Indyjskiego. Ustalono mechanizmy pogłębionej koordynacji między siłami morskimi, strażą przybrzeżną i organami ścigania, a także zaplanowano współpracę w zakresie badań i produkcji sprzętu wojskowego oraz rozwoju łańcuchów dostaw w sektorze obronnym. Dokument programowy partnerstwa strategicznego zawiera odniesienie do pełnego poszanowania prawa międzynarodowego, w

tym Konwencji ONZ o prawie morza z 1982 r. oraz sprzeciw wobec przymusowych i agresywnych działań zagrażających stabilności w regionie.

Z perspektywy Filipin zacieśnienie relacji z Indiami ma przede wszystkim wymiar o charakterze bezpieczeństwa. W obliczu nasilającej się presji ze strony Chin, Manila poszukuje wiarygodnych partnerów w dziedzinie bezpieczeństwa morskiego, a Indie postrzegane są jako państwo zdolne do współpracy zarówno technologicznej, jak i operacyjnej. Dowodem na to jest wcześniejszy eksport do Filipin pocisków manewrujących BrahMos, będący pierwszym takim kontraktem Indii z państwem zagranicznym. Z kolei Indie traktują Filipiny jako kluczowy element swojej strategii Indo-Pacyfiku oraz polityki wobec ASEAN. Geograficzne położenie Filipin ma dla Nowego Delhi znaczenie strategiczne, gdyż umożliwia ochronę szlaków handlowych, przez które przebiega około 55% indyjskiej wymiany międzynarodowej.

W szerszej perspektywie wzmocnienie współpracy indyjsko-filipińskiej wpisuje się w trend regionalny, w którym państwa azjatyckie starają się dywersyfikować sojusze w obliczu globalnej niestabilności. Dotychczasowe relacje, określane jako pozbawione konfliktów, lecz niewystarczająco bliskie, uzyskały wymiar strategiczny, co może w przyszłości prowadzić do szerszych inicjatyw wielostronnych w Indo-Pacyfiku. Wizyta prezydenta Marcosa i towarzyszące jej ustalenia dowodzą, że zarówno Indie, jak i Filipiny dążą do odgrywania aktywnej roli w zapewnianiu stabilności i swobody żeglugi w regionie. W kontekście asertywnych działań Chin i niepewności co do przyszłych decyzji Stanów Zjednoczonych, obie stolice wysyłają czytelny sygnał, iż partnerstwa oparte na zbieżnych interesach oraz wzajemnym zaufaniu stają się kluczowym narzędziem gwarantowania bezpieczeństwa i rozwoju w dynamicznie zmieniającym się środowisku międzynarodowym.

II.STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 lipca: Chiny nałożyły sankcje na byłego senatora z Filipin. Senator Francis Tolentino przegrał w majowych wyborach uzupełniających, dlatego stracił swoje miejsce w Senacie. Dzień po zakończeniu swojej kadencji Chiny objęły filipińskiego polityka sankcjami w formie zakazu wjazdu do ChRL, Makau i Hongkongu. Oficjalnym powodem miały być jego wypowiedzi i działania uderzające w interesy Chin oraz relacje dwustronne między państwami. Senator Tolentino brał między innymi udział w pracach nad ustawami regulującymi strefy i szlaki morskie Filipin, na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Ponadto oskarżył Chiny o współpracę z tzw. farmami trolli, których celem jest

dezinformacji na Filipinach. Francis Tolentino podkreślił, że działania rządu w Pekinie nie wpłyną na jego determinację w walce o obronę suwerenności kraju.

8 lipca: Filipiny wezwały chińskiego ambasadora w sprawie sankcji nałożonych na byłego senatora. Ministerstwo spraw zagranicznych wezwała chińskiego ambasadora w Manili Huang Xiliana, któremu przekazano notę wyrażającą zaniepokojenie w związku z sankcjami nałożonymi na filipińskiego polityka. Podkreślono, że nakładanie sankcji na polityka wybranego w demokratycznych wyborach za jego działania na rzecz kraju i społeczeństwa są niezgodne z normami wzajemnego szacunku, które powinny obowiązywać pomiędzy dwoma suwerennymi państwami. Zwrócono również uwagę, że Filipiny jako państwo demokratyczne, przywiązują dużą uwagę do wolności słowa i swobody wypowiedzi.

10 lipca: Chiny wyraziły gotowość do podpisania traktatu o strefie bezatomowej w Azji Południowo-Wschodniej (Treaty on the Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone, SEANWFZ). Na marginesie szczytu ASEAN minister spraw zagranicznych Malezji poinformował, że Chiny podpiszą tzw. Traktat z Bangkoku z 1997 r. jak tylko wszystkie dokumenty będą gotowe. Informację potwierdził również rzeczniczka chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Mao Ning. Celem ASEAN jest, aby światowe mocarstwa jądrowe, w tym Chiny, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Rosja oraz Francja, podpisały traktat i zobowiązały się do nieużywania ani przemieszczania broni jądrowej w regionie, w tym na wodach wyłącznych stref ekonomicznych i szelfów kontynentalnych.

11 lipca: minister spraw zagranicznych Chin po raz kolejny odrzucił orzeczenie Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze w sprawie sporu pomiędzy Chinami i Filipinami na Morzu Południowochińskim. Dzień przed 9. rocznicą wydania orzeczenia Wang Yi określił decyzję trybunału jako „farsę”, a sam wniosek złożony przez Filipiny uznał za zaaranżowany i zmanipulowany przez „zewnątrzne siły”, których celem była destabilizacja sytuacji na Morzu Południowochińskim dla własnych korzyści. Minister podkreślił jednocześnie, iż Chiny dążą do utrzymania stabilności w regionie poprzez przyspieszenie negocjacji nad Kodeksem postępowania na Morzu Południowochińskim.

12 lipca: Chiny i ASEAN zamierzają zmodernizować umowę o wolnym handlu. Minister spraw zagranicznych ChRL Wang Yi zapowiedział przedstawienie w październiku bieżącego roku dokumentu nowelizującego umowę o wolnym handlu ASEAN-Chiny. Negocjacje w sprawie trzeciej wersji umowy o wolnym handlu rozpoczęły się w listopadzie 2022 r. i zakończyły się w maju bieżącego roku. Nowelizacja będzie obejmowała gospodarkę cyfrową, źródła energii odnawialnej oraz łańcuchy dostaw. Obie strony uzgodniły również pięcioletni plan działania, który określa współpracę w ponad 40 dziedzinach.

Wang Yi powtórzył także deklarację o planach finalizacji Kodeksu postępowania na Morzu Południowochińskim w 2026 r.

13 lipca: filipińska straż przybrzeżna przechwyciła chiński statek szpiegowski. Jednostka filipińskiej straży przybrzeżnej BRP Teresa Magbanua (MRRV-9701) przechwyciła chiński statek rozpoznania elektronicznego typu 815G Tianwangxing (793), eskortowany przez jednostkę chińskiej straży przybrzeżnej typu Zhaojun o numerze 4203, na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej kraju w odległości około 70 mil morskich od wybrzeża Mindoro. Chiński statek najprawdopodobniej monitorował aktywności realizowane przez filipińskie i amerykańskie siły powietrzne w ramach ćwiczeń Cope Thunder, w ramach których po raz pierwszy w historii wzięły udział amerykańskie myśliwce F-35A.

14 lipca: Filipiny domagają się od Chin odszkodowania za zniszczenia środowiska naturalnego. Rada Bezpieczeństwa Narodowego Filipin poparła rekomendacje Rady Zrównoważonego Rozwoju Palawanu (Palawan Council for Sustainable Development, PCSD) dotyczące dochodzenia od Chin roszczeń finansowych w wysokości niemal 200 tys. USD za szkody wyrządzone przez statki chińskiej straży przybrzeżnej i milicji morskiej w postaci zniszczenia rafy koralowej o powierzchni 465 m² w pobliżu wyspy Thitu. Wyspa znajduje się w obrębie spornego archipelagu Spratly na Morzu Południowochińskim i jest położona około 12 mil morskich od kontrolowanej przez Chiny rafy Subi. Filipińska straż przybrzeżna poinformowała, że raport przygotowany przez PCSD zostanie przekazany ministerstwu sprawiedliwości oraz ministerstwu spraw zagranicznych w celu podjęcia dalszych kroków prawnych i dyplomatycznych.

14 lipca: Filipiny nadal będą się odwoływać do orzeczenia Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze w sprawie sporu z Chinami na Morzu Południowochińskim. Minister spraw zagranicznych Filipin Theresa Lazaro podkreśliła, że orzeczenie trybunału nadal stanowi fundament polityki rządu w Manili w kontekście sytuacji na Morzu Południowochińskim. Jednocześnie przedstawiła czteropunktową strategię w tej sprawie, opartą na przestrzeganiu prawa międzynarodowego, utrzymywaniu otwartych kanałów komunikacyjnych z Chinami, zacieśnianiu partnerstw i sojuszy wielostronnych, a także wspieraniu budowy potencjału obronnego państwa. Tymczasem Chiny wciąż podtrzymują swoją narrację, zgodnie z którą orzeczenie z 12 lipca 2016 r. jest nielegalne i nieważne. W tym roku minęła 9. rocznica od czasu wydania orzeczenia w sporze morskim między państwami.

16 lipca: film dokumentalny o Morzu Południowochińskim wywołał napięcia pomiędzy Chinami i Filipinami. Film pod tytułem „Food Delivery: Fresh From The West Philippine Sea” został poświęcony wojskowym misjom zaopatrzeniowym oraz rybakom na Morzu Południowochińskim miał mieć swoją

premierę w marcu bieżącego roku podczas festiwalu PureGold CinePanalo w Manili, ale według twórców został usunięty z programu ze względu na „czynniki zewnętrzne”. Według reżyserki oraz jej zespołu do wycofania filmu z festiwalu nastąpiło na skutek presji Chin na filipiński rząd. Międzynarodowa premiera filmu miała miejsce 30 czerwca na festiwalu Doc Edge w Nowej Zelandii, gdzie spotkał się z pozytywnymi recenzjami, pomimo formalnego protestu chińskiego konsulatu generalnego w Auckland, który uznał, iż film jest przepełniony dezinformacją oraz fałszywą propagandą. Z kolei filipińska premiera została zaplanowana na 27 lipca w popularnym centrum handlowym w Manili. Niemniej jednak produkcja nie zapewniła sobie komercyjnej dystrybucji na Filipinach, ponieważ żadna z głównych sieci kinowych nie zgodziła się na jego wyświetlanie z uwagi na narastające napięcia między Manilą a Pekinem.

18 lipca: Chiny protestują przeciwko zacieśniającej się współpracy pomiędzy Filipinami i Tajwanem. Dyrektor generalny departamentu do spraw azjatyckich chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych, Liu Jinsong, przekazał ambasadorowi Filipin w Chinach oświadczeniem, w którym wyrażono „głębokie niezadowolenie” w związku z „negatywnymi działaniami” dotyczącymi Tajwanu. Reakcja Pekinu jest odpowiedzią na artykuł opublikowany przez Washington Post, relacjonujący zacieśnianie współpracy z zakresu bezpieczeństwa pomiędzy Filipinami i Tajwanem na przestrzeni ostatniego roku. W tekście opisano spotkanie filipińskich akademików z przedstawicielami sił zbrojnych Tajwanu, na którym omówiono podejście Tajwanu do kwestii bezpieczeństwa. Ponadto Ujawnione zostały informacje na temat wspólnych patroli straży przybrzeżnych tych państw w kanale Bashi, łączący Morze Południowochińskie i Morze Filipińskie.

22 lipca: w Chinach odbyły się pierwsze w historii chińsko-wietnamskie ćwiczenia wojskowe. Siły zbrojne obu państw przeprowadziły ćwiczenia w Guangxi, które skupiały się na czterech zasadniczych obszarach działań taktycznych: rozpoznaniu, uderzeniach, ratownictwie oraz wsparciu bojowym. Realizacja przedsięwzięcia odbyła się w formule jednostek mieszanych, w oparciu o modułowy system szkolenia obejmujący osiem kursów specjalistycznych. Program szkolenia obejmował m.in. prowadzenie rozpoznania z zastosowaniem maskowania i wykorzystaniem bezzałogowych statków powietrznych, a także strzelanie ostrą amunicją. Głównym celem ćwiczeń było pogłębienie wymiany doświadczeń w zakresie ochrony granic oraz wzmocnienie pragmatycznej współpracy obu armii.

23 lipca: Filipiny wznowiły konsultacje konsularne z Chinami. Po sześćioletniej przerwie doszło do pierwszego spotkania konsularnego obu państw w Pekinie, podczas którego omówiono zagadnienia związane z bezpieczeństwem, egzekwowaniem prawa, turystyką, a także kwestie dotyczące

współpracy handlowej i inwestycyjnej. W spotkaniu wzięła udział asystentka sekretarza ds. konsularnych w ministerstwie spraw zagranicznych Maria Antonina Mendoza-Oblena oraz jej chiński odpowiednik Long Zhou.

26 lipca: Chiny zaprzeczyły oskarżeniom o dostarczanie broni Kambodży w trakcie toczącego się sporu z Tajlandią. Chiński rząd podkreślił, że od momentu rozpoczęcia napięć na granicy pomiędzy Tajlandią i Kambodżą nie dostarczono Kambodży żadnego sprzętu wojskowego, który mógłby zostać wykorzystany przeciwko Tajlandii. Zwrócono jednak uwagę, że sprzęt militarny, którym dysponuje Kambodża został dostarczony na podstawie umów i porozumień zawartych przed eskalacją napięć, do których doszło w drugiej połowie lipca bieżącego roku. Pekin zaapelował o nierozpowszechnianie fałszywych informacji w tej sprawie.

31 lipca: trzy chińskie statki badawcze wpłynęły bez zezwolenia na wody wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin. Rzecznik filipińskiej straży przybrzeżnej Jay Tarriela poinformował o wykryciu chińskich statków badawczych za pośrednictwem kanadyjskiego systemu satelitarnego służącego do monitorowania ruchu morskiego (Dark Vessel Detection Program), a zwłaszcza statków z wyłączonymi nadajnikami transmitującymi położenie jednostki. Jeden ze statków (Bei Diao 996) został wykryty u wybrzeży Zambales, natomiast dwa kolejne (Xiang Yang Hong 10 oraz Zhuhai Yun) w odległości około 200 mil morskich od Bolinao w prowincji Pangasinan. Wobec wszystkich statków zostały podjęte działania przez filipińską straż przybrzeżną, mające na celu obronę suwerenności państwa.

7 sierpnia: Chiny zwiększyły swoją aktywność na Morzu Południowochińskim w odpowiedzi na wspólny patrol Filipin i Indii. Chińska marynarka wojenna oraz straż przybrzeżna przeprowadziły serię patroli na spornych obszarach Morza Południowochińskiego oraz w pobliżu płycizny Scarborough.

8 sierpnia: Filipiny wykryły obecność trzech chińskich kutrów w cieśninie pomiędzy Filipinami i Tajwanem. Dzięki kanadyjskiemu systemowi satelitarnemu do monitorowania ruchu morskiego (Dark Vessel Detection Program) wykryto aktywność trzech chińskich statków Hailing (3301), Dahao (3304) i Zhongjian (4304) w Cieśninie Luzon. Filipińska straż przybrzeżna wysłała swój samolot typu Islander w celu monitorowania działalności jednostek oraz zmuszenia ich do opuszczenia wód u wybrzeży Batanes. W pobliżu znajdował się również statek filipińskiej straży przybrzeżnej BRP Emilio Jacinto (PS 35), który realizował rutynowy patrol. Obecność chińskich jednostek w tym regionie jest alarmująca, ponieważ może ona doprowadzić do powstania kolejnego punktu zapalnego poza Morzem Południowochińskim, które od wielu lat jest głównym źródłem napięć w chińsko-filipińskich relacjach.

11 sierpnia: prezydent Filipin tłumaczy się ze słów na temat potencjalnego udziału w konflikcie w Cieśninie Tajwańskiej. Ferdinand Marcos Jr stwierdził, że rząd w Pekinie źle zinterpretował jego wypowiedź, w której chciał podkreślić, że Filipiny będą wciągnięte do konfliktu o Tajwan, mimo tego, że rząd w Manili chciałby tego uniknąć. Jest to między innymi spowodowane tym, że na Tajwanie żyje co najmniej 100 tys. obywateli Filipin. Tymczasem Pekin oskarżył prezydenta o „igranie z ogniem”, co zdaniem Marcosa Jr. stanowi element podsycania napięć do celów propagandowych.

11 sierpnia: statki chińskiej straży przybrzeżnej i marynarki wojennej zderzyły się w trakcie realizacji działań mających na celu ograniczenie dostępu filipińskiego statku do płycizny Scarborough. W wyniku incydentu statek chińskiej straży przybrzeżnej (3104) zderzył się z niszczycielem chińskiej marynarki wojennej (164). Oba statki wykonywały niebezpieczne manewry w pobliżu statku filipińskiej straży przybrzeżnej BRP Suluan w odległości 10,5 mili morskiej od płycizny Scarborough. Kolizja została nagrana przez załogę filipińskiej jednostki, a następnie nagranie opublikowano w Internecie. Rzecznik chińskiej straży przybrzeżnej nie potwierdził informacji o incydencie, podkreślił jedynie, że skutecznie i zgodnie z prawem zablokowano dostęp filipińskiej jednostce do spornego obszaru.

13 sierpnia: chiński myśliwiec wykonał niebezpieczne manewry w pobliżu samolotu zwiadowczego filipińskiej straży przybrzeżnej. Podczas patrolu realizowanego przez filipińską straż przybrzeżną w samolocie Cessna Caravan nad płycizną Scarborough na Morzu Południowochińskim, chiński samolot bojowy zbliżył się na odległość około 60 m i wykonywał niebezpieczne manewry. Incydent trwał około 20 min, a w jego trakcie załoga filipińskiego samolotu odbierała komunikaty radiowe ze statków chińskiej marynarki wojennej, wzywające do opuszczenia spornego obszaru.

21 sierpnia: chińska straż przybrzeżna rozmieściła uzbrojone łodzie pontonowe o sztywnym kadłubie w pobliżu płycizny Second Thomas. Patrol filipińskich sił zbrojnych wykrył aktywność około 11 małych łodzi chińskiej straży przybrzeżnej, prowadzących ćwiczenia w pobliżu płycizny Second Thomas. Według zarejestrowanych materiałów filmowych, część jednostek była wyposażona w uzbrojenie, takie jak karabiny maszynowe. W ćwiczeniach brały również udział bezzałogowe samoloty, śmigłowce, a także dziewięć statków chińskiej milicji morskiej.

23 sierpnia: chiński producent pojazdów elektrycznych BYD uruchomi swoją pierwszą fabrykę montażu samochodów w Malezji. Fabryka ma powstać w Kuala Lumpur Kepong (KLK) TechPark znajdującym się w Tanjong Malim w stanie Perak. KLK TechPark jest kierowany przez spółkę zarządzającą nieruchomościami KLK Land. Przedstawiciel spółki podkreślił, że chińska

inwestycja nie tylko przyczyni się do powstania nowych miejsc pracy, ale także umożliwi transfer technologii, poszerzy wiedzę specjalistyczną w zakresie produkcji pojazdów elektrycznych i pobudzi rozwój lokalnych branż wspierających. Firma BYD zbuduje swoją fabrykę na działce o powierzchni 150 akrów.

23 sierpnia: Wietnam kontynuuje rozwój sztucznych wysp w archipelagu Spratly. Według raportu przygotowanego przez amerykańską instytucję badawczą Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych (Center for Strategic and International Studies, CSIS) od początku 2025 r. Wietnam rozpoczął rozbudowę ośmiu obiektów, które nie były objęte programem rozbudowy zainicjowanym w 2021 r. Zgodnie z najnowszymi zdjęciami satelitarnymi Wietnam rozpoczął rozbudowę następujących obiektów: rafy Alison (Alison Reef), rafy Collins (Collins Reef), rafy East (East Reef), rafy Landsdowne (Landsdowne Reef) oraz rafy Petley (Petley Reef). Na podstawie najnowszych informacji należy podkreślić, że wszystkie 21 kontrolowane przez Wietnam obiekty geograficzne w obrębie archipelagu Spratly zostały objęte programem rozbudowy. Ponadto do marca 2025 r. Wietnam powiększył obszar sztucznych wysp w archipelagu Spratly do poziomu stanowiącego około 70% powierzchni sztucznie wytworzonej przez Chiny.

28 sierpnia: Chiny wyraziły gotowość do wsparcia Malezji w zakresie wydobywania i przetwarzania metali ziem rzadkich. Minister zasobów naturalnych i zrównoważonego rozwoju środowiska Johari Abdul Ghani poinformował, że przewodniczący Xi Jinping zapewnił o gotowości Pekinu do pomocy Malezji w realizacji jej ambicji w zakresie pierwiastków ziem rzadkich podczas wizyty w Kuala Lumpur w kwietniu bieżącego roku. Niemniej jednak strona chińska postawiła warunek, aby współpracy obejmowała jedynie firmy powiązane z rządem. Na chwilę obecną Malezja zakazała eksportu surowych pierwiastków ziem rzadkich, zezwalając jedynie na transport przetworzonych pierwiastków, aby uniknąć eksploatacji i utraty zasobów. Minister Johari poinformował, że Malezja posiada około 16,1 mln ton metrycznych złóż pierwiastków ziem rzadkich.

28 sierpnia: lider birmańskiej junty złoży wizytę w Chinach w ramach udziału w szczycie Szanghajskiej Organizacji Współpracy (Shanghai Cooperation Organisation, SCO). Birmańskie media poinformowały, że generał Min Aung Hlaing weźmie udział w szczycie SCO w Tianjinie na zaproszenie przewodniczącego Xi Jinpinga. Lider birmańskiej junty ma się spotkać nie tylko z liderem ChRL, ale również z przedstawicielami pozostałych państw biorących udział w szczycie SCO.

31 sierpnia: prezydent Indonezji odwołał swoją wizytę w Chinach z powodu protestów w kraju. Prabowo Subianto miał wziąć udział trzeciego września w

obchodach Dnia Zwycięstwa w Chinach, upamiętniających 80. rocznicę zakończenia II wojny światowej po formalnej kapitulacji Japonii. Niemniej jednak prezydent Indonezji podjął decyzję o odwołaniu wizyty z uwagi na protesty dotyczące wynagrodzeń parlamentarzystów, do zaostżenia których doszło na skutek śmiertelnego potrącenie motocyklisty przez radiowóz policyjny. Rzecznik prezydenta podkreślił, że Prabowo Subianto podjął decyzję o pozostaniu w Indonezji w celu monitorowania aktualnej sytuacji w kraju. Z uwagi na protesty rząd w Dżakarcie wezwał przedstawicieli mediów społecznościowych, takich jak Meta i TikTok, do wzmożonego monitorowania treści publikowanych przez użytkowników w celu przeciwdziałania dezinformacji.

KOMENTARZ

W sierpniu doszło do kolizji niszczyciela Marynarki Wojennej Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej z jednostką chińskiej straży przybrzeżnej w rejonie płycizny Scarborough, która okazała się poważnym ciosem dla wizerunku Chin. Mimo tego, że zdarzenie było dla Pekinu źródłem kompromitacji, może ono również sygnalizować zmianę taktyki w działaniach na Morzu Południowochińskim, co w konsekwencji grozi wzrostem napięć w regionie.

Do kolizji doszło w pobliżu płycizny Scarborough, znajdującej się około 120 mil morskich na południowy wschód od filipińskiej wyspy Luzon. Obszar ten, choć formalnie roszczony przez Filipiny, od 2012 r. pozostaje pod faktyczną kontrolą Chin. Tego dnia jednostka filipińskiej straży przybrzeżnej BRP Suluan realizowała misję zaopatrzeniową dla rybaków w ramach programu Kadiwa, zainicjowanego przez administrację prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr. W trakcie operacji chiński statek straży przybrzeżnej Nanyu, wspierany przez niszczyciel marynarki wojennej CNS Guilin, próbował zablokować realizację misji poprzez manewr oskrzydlający wobec filipińskiej jednostki. Działania te były skrajnie ryzykowne i sprzeczne z międzynarodowymi przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa na morzu, w tym z zasadami zawartymi w kodeksie postępowania na wypadek nieplanowanych spotkań na morzu (Code for Unplanned Encounters at Sea, CUES).

Podczas próby zablokowania jednostki filipińskiej doszło do zderzenia niszczyciela z chińskim statkiem straży przybrzeżnej, w wyniku czego Nanyu został poważnie uszkodzony, a prawdopodobne ofiary wśród załogi nie zostały potwierdzone ani zdementowane przez rząd w Pekinie. Odrzucenie pomocy medycznej oferowanej przez stronę filipińską podkreśla brak przejrzystości i woli współpracy ze strony Chin. Po zdarzeniu obie strony przedstawiły sprzeczne wersje wydarzeń – chińskie media oskarżyły Filipiny o prowokacyjne manewry, natomiast filipińskie władze nazwały działania Chin bezmyślnymi i agresywnymi.

Incydent rodzi pytania o możliwą zmianę w sposobie działania Pekinu. Do tej pory chińska marynarka wojenna pełniła rolę wsparcia dla straży przybrzeżnej, operując na dużym dystansie. Tym razem jej bezpośrednie zaangażowanie sugeruje, że Chiny mogą eskalować poprzez działania w tzw. szarej strefie, czyli poniżej progu otwartego konfliktu zbrojnego, ale z wykorzystaniem jednostek wojskowych. Takie rozwiązanie daje przewagę w konfrontacji z mniejszymi siłami przybrzeżnymi państw regionu, ponieważ okręty wojenne dysponują znacznie większymi możliwościami bojowymi, co podnosi ryzyko incydentów, takich jak taranowanie.

Filipiny postrzegają ten przypadek jako naruszenie ustaleń z 2012 r., które zakazywały rozmieszczania jednostek wojennych w pobliżu płycizny Scarborough. Bardzo możliwe, że działania Pekinu miały charakter represyjny wobec wcześniejszych wypowiedzi prezydenta Marcosa, sugerujących, iż Manila mogłaby zostać wciągnięta w konflikt w Cieśninie Tajwańskiej. Warto podkreślić, że sam prezydent Filipin wcześniej zapowiadał, iż śmierć funkcjonariuszy filipińskich w wyniku incydentu z udziałem Chin byłaby „czerwoną linią”, która mogłaby doprowadzić do wspólnej reakcji Manili i Waszyngtonu na podstawie traktatu o wzajemnej obronie z 1951 r.

Już dwa dni po zdarzeniu amerykański niszczyciel USS Higgins przeprowadził operację FONOP w rejonie płycizny Scarborough, co należy interpretować jako wyraźny sygnał sprzeciwu Waszyngtonu wobec chińskich działań na Morzu Południowochińskim. Z kolei chiński myśliwiec przechwycił filipiński samolot rozpoznawczy, co potwierdza narastające napięcie militarne w regionie. Jeżeli współdziałanie chińskiej marynarki wojennej i straży przybrzeżnej stanie się stałym elementem strategii Pekinu, można oczekiwać, że ryzyko niekontrolowanej eskalacji napięć na Morzu Południowochińskim wzrośnie.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

2 lipca: Stany Zjednoczone doszły do porozumienia z Wietnamem w sprawie współpracy ekonomicznej. Prezydent Donald Trump poinformował o

zawarcu z Wietnamem umowy handlowej, na mocy której taryfy celne obniżono do poziomu 20%. Na początku kwietnia amerykańska administracja ogłosiła wprowadzenie 46% ceł na towary eksportowane przez Wietnam. Ponadto Stany Zjednoczone uzyskały pełny dostęp do wietnamskiego rynku i możliwość eksportu towarów bez dodatkowych taryf celnych. Dodatkowym mechanizmem, mającym na celu ograniczenie omijania przez Chiny amerykańskich ceł poprzez tzw. przeładunek (trans-shipping), jest wprowadzenie 40% cła na tego rodzaju towary.

3 lipca: amerykański lotniskowiec przeprowadził patrol na Morzu Południowochińskim w pobliżu Filipin. Lotniskowiec typu Nimitz USS George Washington przeprowadził rutynowy patrol na Morzu Południowochińskim w ramach demonstracji zaangażowania USA na rzecz wolnego i otwartego regionu Indo-Pacyfiku. Jest to również sygnał dla Pekinu, który prowadzi ekspansjonistyczną politykę w regionie. Miesiąc wcześniej Chiny wysłały swoje dwa lotniskowce Fujian i Shandong na wody w pobliżu Japonii oraz na Morze Filipińskie. Warto zaznaczyć, że amerykański lotniskowiec złożył również wizytę portową na Filipinach. Była to pierwsza tego rodzaju wizyta od 2014 r.

4 lipca: Tajlandia nadal nie wypracowała porozumienia ze Stanami Zjednoczonymi w sprawie współpracy handlowej. Minister finansów Pichai Chunhavajira poinformował po powrocie z Waszyngtonu, że nie udało się wypracować porozumienia, które doprowadziłoby do obniżenia 36% ceł ogłoszonych przez amerykańską administrację na początku kwietnia bieżącego roku. Minister zapowiedział jednak kontynuację prac nad odpowiednią propozycją, która będzie korzystna dla obu stron.

5 lipca: Stany Zjednoczone planują ograniczyć dostawy chipów AI do Malesji i Tajlandii. Departament Handlu USA pracuje nad przepisami mającymi ograniczyć możliwości eksportu zaawansowanych chipów AI takich firm jak Nvidia do dwóch państw Azji Południowo-Wschodniej. Amerykańska administracja podejrzewa, że za pośrednictwem Tajlandii i Malesji zaawansowane układy trafiają do Chin z pominięciem restrykcji nałożonych przez Waszyngton.

7 lipca: Tajlandia przedstawiła Stanom Zjednoczonym nową propozycję w ramach negocjacji handlowych. Minister finansów Pichai Chunhavajira poinformował o przedstawieniu USA propozycji nowych warunków współpracy handlowej, przewidującej obniżenie ceł do zera na wiele produktów importowanych przez Stany Zjednoczone. Ponadto Tajlandia planuje zwiększenie importu amerykańskiego gazu ziemnego. Państwowa firma energetyczna PTT Group podpisała w czerwcu umowę na zakup 2 mln ton skroplonego gazu ziemnego (LNG) rocznie w ramach projektu Glenfarne Alaska LNG w ciągu 20 lat. Projekt o wartości 44 mld USD został poparty przez

prezydenta USA Donalda Trumpa. W ten sposób rząd w Bangkoku chce doprowadzić do obniżenia 36% ceł zapowiedzianych przez Waszyngton na początku kwietnia. Biuro Przedstawiciela Handlowego USA zasugerowało drobne korekty do propozycji Tajlandii.

9 lipca: Indonezja podpisała umowę handlową ze Stanami Zjednoczonymi o wartości 34 mld USD. Podczas dwustronnego forum biznesowego przedstawiciele obu państw podpisali protokół ustaleń obejmujący sektor energetyczny i rolniczy. W ramach porozumienia Indonezja zobowiązała się między innymi do importu paliwa z USA o wartości 15,5 mld USD, a także zboża o wartości 1,25 mld USD. Zacieśnienie współpracy handlowej ma doprowadzić do obniżenia 32% taryfy celnej nałożonej przez amerykańską administrację na Indonezję, która ma zacząć obowiązywać z początkiem sierpnia bieżącego roku.

10 lipca: Sekretarz Stanu USA złożył wizytę w Malezji, gdzie weźmie udział w serii spotkań w ramach szczytu ministrów spraw zagranicznych ASEAN. Marco Rubio po raz pierwszy od objęcia swojego stanowiska złożył wizytę w Azji. Na marginesie szczytu ministrów spraw zagranicznych ASEAN przeprowadzi spotkania z przedstawicielami państw członkowskich stowarzyszenia oraz innymi krajami regionu.

10 lipca: Filipiny zapowiedziały kontynuację negocjacji handlowych ze Stanami Zjednoczonymi. Filipiński ambasador w USA Jose Manuel Romualdez poinformował o rozmowach z Waszyngtonem na temat regulacji współpracy handlowej, które mają doprowadzić do obniżenia 20% taryf celnych zapowiedzianych przez amerykańską administrację na początku kwietnia bieżącego roku.

11 lipca: birmańska junta podziękowała prezydentowi USA za legitymizację wojskowego rządu. Generał Min Aung Hlaing podziękował Donaldowi Trumpowi za uznanie wyborów w Birmie z 2020 r. za sfałszowane, a także za wstrzymanie amerykańskiego finansowania dla mediów dostarczających niezależne informacje na temat wewnętrznej sytuacji w tym kraju. Zarówno Głos Ameryki (Voice of America), jak i Radio Wolna Azja (Radio Free Asia) – utworzone przez USA z misją dostarczania wiadomości do krajów pozbawionych wolnych mediów – zawiesiły swoją birmańskojęzyczną działalność, odkąd administracja Trumpa ograniczyła ich finansowanie. Mimo tego, że amerykańscy dyplomaci nie wchodzi w oficjalne interakcje z przedstawicielami wojskowego rządu, prezydent USA wysłał list zaadresowany do lidera junty, w którym informuje go o nałożeniu na Birmę 40% taryf celnych z dniem pierwszego sierpnia. List stanowi dowód oficjalnego uznania przez Waszyngton wojskowego rządu, który przejął władzę w kraju za sprawą zamachu stanu w lutym 2021 r. Generał Min Aung Hlaing wysłał list ze swoją odpowiedzią do prezydenta USA, w którym wskazał na nieprawidłowości oraz oszustwa wyborcze do których doszło w

wyborach z 2020 r. zarówno w Stanach Zjednoczonych jak i w Birmie. Oprócz tego zaapelował o zmniejszenie taryf celnych do poziomu 10-20%. Birmański rząd obniżył taryfy celne na import z USA do poziomu 0-10% i wyraził gotowość do wysłania swojej delegacji do Waszyngtonu w celu negocjacji w sprawie współpracy handlowej.

11 lipca: na marginesie 58. szczytu ministrów spraw zagranicznych ASEAN doszło do spotkania sekretarza stanu USA z chińskim ministrem spraw zagranicznych. Marco Rubio i Wang Yi omówili na spotkaniu w Kuala Lumpur napięcia w relacjach handlowych między państwami, a także kwestie związane z bezpieczeństwem i chińskim wsparciem dla Rosji w konflikcie na Ukrainie. Sekretarz Rubio poinformował, że wkrótce może dojść do wizyty prezydenta Donalda Trumpa w Chinach i spotkania z Xi Jinpingiem.

11 lipca: Wietnam zaskoczony amerykańskimi cłami w wysokości 20%. Według nieoficjalnych informacji rząd w Hanoi był zaskoczony informacją prezydenta Donalda Trumpa o nałożeniu na Wietnam 20% ceł. Wszystko wskazuje na to, że w trakcie negocjacji wietnamska delegacja dążyła do obniżenia stawek celnych do poziomu 10-15%. Zapowiedziana przez Trumpa stawka 20% ma zastąpić obecną stawkę bazową 10%, ale nadal będzie się nakładać na niektóre istniejące wcześniej cła, takie jak tzw. cła najwyższego uprzywilejowania. W ten sposób stawki celne mogą być wyższe niż ogłoszone 20%. Co więcej amerykańskie cła sektorowe, np. na samochody i stal, są niezależne od 20% stawki celnej, a co za tym idzie importerzy muszą płacić podwójne opłaty.

11 lipca: Donald Trump nominował kontrowersyjną osobę na ambasadora USA w Malezji. Prezydent USA nominował kontrowersyjnego prawicowego influencera Nicka Adamsa, który nie posiada doświadczenia politycznego, na nowego ambasadora w Malezji. 40-letni Adams jest naturalizowanym obywatelem USA, pochodzącym z Australii. W swoich mediach społecznościowych promuje swój wizerunek „samca alfa”, często z wykorzystaniem wulgarного humoru. Jest znany z islamofobicznych komentarzy i poniżania przeciwników politycznych prezydenta Trumpa. Jest to kolejny przykład na to, że prezydent USA w swoich nominacjach kieruje się głównie lojalnością osób, a nie ich wiedzą i doświadczeniem, co może odbić się na wizerunku Stanów Zjednoczonych w regionie. Muzułmanie stanowią prawie 60% spośród 35 mln populacji Malezji, dlatego komentarze Nicka Adamsa na temat islamu mogą negatywnie wpłynąć na stosunki dwustronne między państwami. Zwłaszcza, że Malezji krytycznie ocenia obecną politykę Waszyngtonu wobec sytuacji w Palestynie. Nominacja ambasadorska musi być jeszcze zatwierdzona przez Senat.

11 lipca: na marginesie 58. szczytu ministrów spraw zagranicznych ASEAN doszło do spotkania trójstronnego USA-Filipiny-Japonia. Ministrowie spraw zagranicznych Theresa Lazaro i Iwaya Takeshi, a także sekretarz stanu USA Marco Rubio spotkali się na marginesie szczytu w Kuala Lumpur. Podczas spotkania omówili zagadnienia związane z zacieśnieniem współpracy z zakresu bezpieczeństwa i potwierdzili zaangażowanie w ochronę stabilności w regionie i swobody żeglugi na Morzu Południowochińskim. Przedstawiciele trzech państw omówili również dalszy rozwój projektu Korytarza Ekonomicznego Luzon (Luzon Economic Corridor, LEC) na Filipinach, który ma przyczynić się do rozwoju gospodarczego kraju.

14 lipca: Tajlandia rozważa wprowadzenie zerowych taryf celnych na większą liczbę towarów importowanych ze Stanów Zjednoczonych. Minister finansów Tajlandii Pichai Chunahavajira poinformował, że amerykańska administracja naciska na rząd w Bangkoku, aby przedstawić „ambitne propozycje” w negocjacjach dotyczących obniżenia zapowiedzianej stawki celnej w wysokości 36%. Tajski rząd rozważa obniżenie eł do zera na część importowanych towarów z USA. Oprócz tego Tajlandia zaproponowała zmianę obowiązujących w kraju przepisów w celu umożliwienia poruszania się amerykańskimi samochodami nieprzystosowanymi do ruchu lewostronnego. Bangkok zamierza również zmniejszyć amerykański deficyt handlowy, który w ubiegłym roku wyniósł 46 mld USD, poprzez zwiększenie importu produktów rolnych i surowców energetycznych. Warto zaznaczyć, że część warunków stawianych w rozmowach handlowych przez Waszyngton dotyczy kwestii geopolitycznych, co ma najprawdopodobniej związek z chińsko-amerykańską rywalizacją w regionie.

14 lipca: Malezja wprowadza ograniczenia w eksporcie najbardziej zaawansowanych chipów ze Stanów Zjednoczonych. Ministerstwo handlu i przemysłu wprowadziło nowe przepisy, które nakładają na osoby fizyczne i prawne obowiązek powiadomienia rządu z co najmniej 30-dniowym wyprzedzeniem o zamiarze eksportu amerykańskich chipów AI do innych państw. Jest to wynik presji ze strony Waszyngtonu, który chce ograniczyć możliwości Chin do pozyskiwania zaawansowanych technologii z pominięciem amerykańskich restrykcji. Malezyjski rząd rozważa również włączenie zaawansowanych układów scalonych AI do krajowej listy produktów objętych ustawą o handlu strategicznym.

16 lipca: amerykańska marynarka wojenna zapowiedziała budowę na Filipinach dwóch obiektów do naprawy i konserwacji małych łodzi filipińskiej marynarki wojennej. Ambasada Stanów Zjednoczonych na Filipinach poinformowała, że projekt będzie realizowany w Oyster Bay oraz

Quezon na zachodzie prowincji Palawan. Według wstępnych planów budowa obiektów ma się zakończyć w pierwszym kwartale 2026 r.

16 lipca: Indonezja osiągnęła porozumienie ze Stanami Zjednoczonymi w sprawie niższych taryf celnych. Prezydent Donald Trump poinformował za pośrednictwem mediów społecznościowych o wynegocjowaniu nowych warunków współpracy handlowej ze swoim indonezyjskim odpowiednikiem Prabowo Subianto. Cła na Indonezję zostały obniżone z 32% do 19%, natomiast Stany Zjednoczone mają uzyskać większy dostęp do indonezyjskiego rynku. Oprócz tego Indonezja zobowiązała się do importu surowców energetycznych z USA o wartości 15 mld USD, produktów rolnych o wartości 4,5 mld USD, a także 50 samolotów pasażerski firmy Boeing. Nie podano jednak do wiadomości szczegółów dotyczących porozumienia. Zakup 50 samolotów może okazać się wyzwaniem dla narodowego przewoźnika Garuda Indonesia, który odnotował w ubiegłym roku straty wynoszące 75,9 mln USD.

18 lipca: w Malezji odbyły się protesty przeciwko kandydatowi na nowego ambasadora USA. Przed amerykańską ambasadą w Malezji odbył się protest, podczas którego skrytykowano nominację Nicka Adamsa na nowego ambasadora, a także wezwano rząd do jej odrzucenia. Kandydat przedstawiony przez prezydenta Donalda Trumpa słynie z antyislamskich komentarzy oraz poparcia dla izraelskich działań zbrojnych w Strefie Gazy. Premier Anwar Ibrahim poinformował, że rząd rozważy kandydaturę Adamsa z należytą uwagą. Niemniej jednak Malezja nadal jest w trakcie negocjacji z Waszyngtonem w sprawie nowych warunków współpracy handlowej, co może wpłynąć na ostateczną decyzję w sprawie ambasadora.

22 lipca: wszystkie bazy wojskowe na Filipinach objęte umową o wzmocnionej współpracy obronnej (Enhanced Defense Cooperation Agreement, EDCA) z USA zostały włączone do pomocy humanitarnej w ramach przeciwdziałania skutkom katastrof naturalnych. Filipińskie siły zbrojne poinformowały o zaangażowaniu wszystkich dziewięciu baz wojskowych działających w ramach EDCA do pomocy w zarządzaniu kryzysem wynikającym z silnych monsunowych deszczów. Bazy będą wykorzystane jako centra dowodzenia, w których będą koordynowane działania służb ratunkowych oraz wojska.

23 lipca: prezydent Filipin osiągnął porozumienie w sprawie współpracy handlowej ze Stanami Zjednoczonymi podczas swojej wizyty w Waszyngtonie. Ferdinand Marcos Jr spotkał się z Donaldem Trumpem, z którym omówił kwestie związane ze współpracą handlową oraz z zakresu bezpieczeństwa. Na początku kwietnia prezydent Trump ogłosił podwyższenie taryf celnych do 17%, a następnie do 20%, ale w wyniku ostatnich negocjacji cła na filipiński eksport do USA obniżono do 19%. Z kolei Filipiny otworzyły swój

rynek na amerykański eksport, przede wszystkim dla sektora motoryzacyjnego i farmaceutycznego. Zerowe taryfy celne będą również obowiązywały w przypadku soi i zboża. W ramach wizyty w USA prezydent Marocs Jr. spotkał się również z sekretarzem stanu Marco Rubio oraz sekretarzem obrony Petem Hegseth'em, z którymi omówione zostały kwestie związane z obronnością. Strona amerykańska powtórzyła swoje gwarancje bezpieczeństwa w ramach traktatu o wzajemnej obronie.

24 lipca: Wietnam planuje zakup amerykańskich helikopterów. Wietnamska policja podpisała umowę na zakup dwóch śmigłowców produkowanych przez Lockheed Martin. Według nieoficjalnych informacji wartość umowy przekracza kwotę 100 mln USD. Nie podano informacji jakiego rodzaju maszyny zostały zakupione, ale wietnamscy piloci szkolą się na śmigłowcach Sikorsky S-92.

25 lipca: Stany Zjednoczone zniosły sankcje nałożone na sojuszników birmańskiej junty. Departament Skarbu wydał komunikat, według którego z listy osób prawnych i fizycznych objętych sankcjami usunięto firmy KT Services & Logistics, MCM Group, Suntac Technologies oraz ich założycieli Jonathana Myo Kyaw Thaunga, Aung Hlaing Oo, Sit Taing Aunga, a także dodatkową osobę - Tin Latt Mina. Pozarządowa organizacja Human Rights Watch określiła decyzję amerykańskiego rządu jako bardzo niepokojącą. Departament Skarbu USA nie podał wyjaśnień w sprawie tej decyzji, natomiast Biały Dom odmówił komentarza. Warto podkreślić, że Birmie znajdują się bogate złoża minerałów ziem rzadkich, które są jednym z głównych elementów rywalizacji pomiędzy Chinami i Stanami Zjednoczonymi. Wszystkie wyżej wymienione przedsiębiorstwa oraz osoby zostały objęte sankcjami za prezydentury Joe Bidena w związku z sytuacją wewnętrzną w Birmie.

31 lipca: prezydent Donald Trump weźmie udział w szczycie ASEAN. Premier Malezji, która sprawuje przewodnictwo w ASEAN w 2025 r., poinformował, że prezydent USA weźmie udział w szczycie ASEAN zaplanowanym na październik bieżącego roku.

1 sierpnia: Stany Zjednoczone obniżyły taryfy celne nałożone na Tajlandię i Kambodżę do 19%. Rządy zarówno w Bangkoku jak i w Phnom Penh z zadowoleniem przyjęły decyzję Waszyngtonu o obniżeniu taryf celnych do poziomu 19%. Aby uniknąć wyższych ceł Tajlandia zaoferowała większy dostęp do rynku dla amerykańskich eksporterów. Rząd w Bangkoku zobowiązał się również do podjęcia działań pozataryfowych w celu zmniejszenia nadwyżki handlowej wynoszącej 46 mld USD o 70% w ciągu trzech lat.

2 sierpnia: Stany Zjednoczone potwierdziły objęcie Laosu i Birmy taryfami celnymi w wysokości 40%. Wysokie taryfy celnej wobec tych państw wynikają z sytuacji wewnętrznej w Birmie oraz bliskich relacji handlowych pomiędzy

Laosem i Chinami. Warto zaznaczyć, że wymiana handlowa pomiędzy Birmą i USA jest stosunkowo niewielka i wyniosła w 588,3 mln USD w ostatnim roku fiskalnym. Birmańska gospodarka zmagą się z wieloma wyzwaniami będącymi wynikiem wojkowego zamachu stanu, do którego doszło w lutym 2021 r. Tymczasem w przypadku Laosu odnotowano wyraźny deficyt handlowy z uwagi na fakt, iż w 2024 amerykański eksport osiągnął wartość 40,4 mln USD, natomiast import 803,3 mln USD. Według Waszyngtonu Laos jest jednym z głównych państw Azji Południowo-Wschodniej wykorzystywanym przez Pekin do omijania amerykańskich taryf celnych.

7 sierpnia: w Indonezji odbyło się posiedzenie w sprawie drugich wspólnych manewrów morskich ASEAN-USA (ASEAN-U.S. Maritime Exercise, AUMX). W Dżakarcie odbyło się spotkanie w sprawie realizacji drugiej edycji ćwiczeń AUMX. Pierwsze ćwiczenia w tym formacie zostały przeprowadzone we wrześniu 2019 r. Inicjatywa AUMX ma na celu wzmocnienie współpracy morskiej, utrzymanie porządku opartego na zasadach oraz promowanie pokoju i stabilności w regionie Indo-Pacyfiku.

7 sierpnia: Kambodża nominowała Donalda Trumpa do Pokojowej Nagrody Nobla. W liście do Norweskiego Komitetu Noblowskiego premier Hun Manet stwierdził, że interwencja prezydenta Trumpa w sporze granicznym pomiędzy Kambodżą i Tajlandią pomogła zapobiec eskalacji konfliktu. Premier Kambodży uznał, że przełom w negocjacjach został osiągnięty dzięki „wizjonerskiej i innowacyjnej dyplomacji” prezydenta USA. Tymczasem Donald Trump użył narzędzi ekonomicznych w postaci trwających negocjacji w sprawie taryf celnych, żeby zmusić skonfliktowane państwa do podpisania porozumienia w sprawie wstrzymania ognia.

13 sierpnia: Chiny poinformowały o skutecznym zablokowaniu amerykańskiej misji FONOP w pobliżu płycizny Scarborough na Morzu Południowochińskim. Pekin poinformował o skutecznym zablokowaniu amerykańskiej misji FONOP realizowanej przez niszczyciel USS Higgins w pobliżu płycizny Scarborough. Niemniej jednak strona amerykańska zaprzeczyła tym doniesieniom i poinformowała o skutecznym przeprowadzaniu misji, która miała na celu ochronę wolności i swobody żeglugi na spornym obszarze Morza Południowochińskiego.

26 sierpnia: Stany Zjednoczone zgodziły się na zwolnienie z wyższych taryf celnych niektórych indonezyjskich produktów eksportowych. Według indonezyjskich negocjatorów handlowych Waszyngton zgodził się na wyłączenie kakao, oleju palmowego i kauczuku z ostatnich regulacji handlu dwustronnego. Zwolnienie z taryf celnych w wysokości 19% wejdzie w życie po osiągnięciu przez obie strony ostatecznego porozumienia. Dokładny termin nie został jeszcze

ustalony, ponieważ Stany Zjednoczone wciąż prowadzą rozmowy z innymi państwami.

KOMENTARZ

Drugiego kwietnia bieżącego roku, określanego mianem „dnia wyzwolenia Ameryki” prezydent Donald Trump ogłosił wprowadzenie ceł wzajemnych na państwa z całego świata, przy czym region Azji Południowo-Wschodniej został objęty jednymi z najwyższych taryf celnych, wahających się od 10% do 49% (Kambodża – 49%, Laos – 48%, Wietnam – 46%, Birma – 45%, Tajlandia – 37%, Indonezja – 32%, Malezja – 24%, Brunei – 24%, Filipiny – 18%, Singapur – 10%). Nie powinien zatem dziwić fakt, że większość państw członkowskich ASEAN rozpoczęło intensywne rozmowy z Waszyngtonem w celu wynegocjowania nowych warunków współpracy handlowej, która byłaby korzystna dla obu stron. Większość propozycji dotyczyła zwiększenia importu ze Stanów Zjednoczonych w celu zmniejszenia amerykańskiego deficytu handlowego oraz zmniejszenie lub zlikwidowanie barier handlowych. Jednocześnie Malezja, jako państwo sprawujące tegoroczne przewodnictwo w ASEAN, wezwała do skoordynowanej odpowiedzi ze strony całego stowarzyszenia, ale szybko się okazało, że każdemu z państw członkowskich zależy na jak najszybszym wynegocjowaniu korzystniejszych warunków, aby nie utracić swojej konkurencyjności na międzynarodowym rynku. To właśnie czas stał się kluczowym czynnikiem, ponieważ dziewiątego kwietnia prezydent Trump ogłosił 90-dniowe zawieszenie wyższych taryf celnych. Przez ten okres utrzymano cła na poziomie 10% dla wszystkich państw z wyjątkiem Chin. Do tej pory tylko trzem państwom z Azji Południowo-Wschodniej udało się wynegocjować obniżenie ceł, ale wciąż nie znamy dokładnych szczegółów dotyczących nowych warunków współpracy handlowej.

Pierwszym państwem członkowskim ASEAN i trzecim na świecie, któremu udało się osiągnąć porozumienie ze Stanami Zjednoczonymi w sprawie warunków wymiany handlowej był Wietnam. Na początku lipca Donald Trump poinformował za pośrednictwem platformy społecznościowej „Truth Social” o

wypracowaniu umowy handlowej z Wietnamem po rozmowie z Sekretarzem Generalnym Komunistycznej Partii Wietnamu (KPW) To Lamem. Zgodnie z dostępnymi informacjami Wietnamowi udało się obniżyć taryfy z 46% do 20%, przy czym cłem w wysokości 40% zostaną objęte towary pochodzące z innych krajów, lecz przeładowywane w Wietnamie (transshipped products). To właśnie kategoria produktów pochodzących z przeładunku budzi największe kontrowersje. Z perspektywy amerykańskiej administracji wyższa stawka na tę grupę towarów jest celowym zabiegiem, ponieważ ma ona uderzyć w Chiny, które eksportują swoje towary do Stanów Zjednoczonych za pośrednictwem takich państw jak Wietnam, aby uniknąć wyższych taryf celnych nałożonych na Chiny. Z kolei dla rządu w Hanoi rozróżnienie tych dwóch kategorii eksportowanych towarów budzi szereg wątpliwości oraz stwarza potencjalne zagrożenie działań odwetowych ze stronnych Pekinu, który zapowiedział wprowadzenie odpowiednich środków zaradczych wobec państw, które zawrą umowy zagrażające chińskim interesom. Najwięcej wątpliwości budzi brak jednoznacznej definicji pojęcia „przeładunku (transshipment)” w rozumieniu administracji Donalda Trumpa, która najprawdopodobniej z premedytacją posługuje się niejasnym językiem, aby zachować większą elastyczność działania w zakresie nakładania wyższych stawek celnych. Jeżeli przyjmiemy, że transshipping będzie rozumiany jako import chińskich produktów do kraju wyłącznie w celu przepakowania i reeksportu do Stanów Zjednoczonych, bez istotnego zwiększenia ich wartości, wtedy wyższe cło wynoszące 40% miałoby ograniczony wpływ na gospodarkę Wietnamu. Co prawda brakuje wiarygodnych danych na temat tego procesu, ale minimalna wartość dodana w przypadku tego rodzaju produktów sprawia, że proces ten w niewielkim stopniu przyczynia się do wzrostu gospodarczego kraju. Niemniej jednak Waszyngton może zastosować szerszą interpretację transshippingu, obejmującą towary produkowane w Wietnamie, które zawierają chińskie komponenty i półprodukty. Należy podkreślić, iż Wietnam jest w dużym stopniu uzależniony od chińskich dóbr pośrednich oraz elementów wykorzystywanych w produkcji, zwłaszcza w kluczowych sektorach eksportowych, takich jak elektronika i przemysł tekstylny. W sytuacji, gdy Stany Zjednoczone ustalą niski próg zawartości komponentów pochodzących z Chin, który uruchamiałby regulacje dotyczące transshippingu, znacznie większa część wietnamskiego eksportu do USA może zostać objęta wyższymi cłami (40%). W tym scenariuszu ucierpiałyby również międzynarodowe korporacje oraz amerykańskie przedsiębiorstwa, takie jak Apple czy Nike, które posiadają zakłady produkcyjne w Wietnamie.

Abstrahując od szczegółowych regulacji dotyczących transshippingu warto zaznaczyć, że rząd w Hanoi nie wydał żadnego oficjalnego oświadczenia potwierdzającego 20% cła, o których poinformował prezydent Trump. Wszystko wskazuje zatem na to, że Wietnam nie uznaje tej stawki za ostateczną i będzie

dążył do wynegocjowania korzystniejszych warunków. Co więcej obniżenie ceł z 46% do 20% miało swoją cenę, albowiem Donald Trump poinformował, iż w ramach porozumienia Wietnam zgodził się na obniżenie ceł do zera na amerykański eksport, na czym w szczególności ma skorzystać branża motoryzacyjna. Nowe warunki współpracy z pewnością przyczynią się do zmniejszenia deficytu handlowego Stanów Zjednoczonych, który wzrósł z 37,3 mld USD w 2017 r. do 123,5 mld USD w 2024 r. Z drugiej jednak strony będzie to miało negatywny wpływ na PKB Wietnamu. W tym miejscu warto dodać, że kilka dni po ogłoszenia porozumienia z Wietnamem przez amerykańskiego prezydenta, premier Pham Minh Chinh spotkał się ze swoim chińskim odpowiednikiem, Li Qiangiem, na marginesie szczytu BRICS, podczas którego obie strony uzgodniły zacieśnienie współpracy handlowej w odpowiedzi na amerykańskie cła. Rząd w Hanoi poszukuje zatem nowych rozwiązań, które mają zrównoważyć zmniejszenie nadwyżki handlowej z USA. Oprócz tego jest to kolejny dowód na to, że Hanoi kontynuuje swoją politykę w oparciu o tzw. „bambusową dyplomację”, poprzez utrzymywanie zrównoważonych relacji z rywalizującymi mocarstwami i unikanie zależności od którejkolwiek ze stron.

W obliczu gwałtownych zmian w amerykańskiej polityce handlowej prezydenta Trumpa, państwa ASEAN stanęły wobec konieczności indywidualnych negocjacji w sprawie ceł, co osłabiło wewnętrzną spójność stowarzyszenia. Wietnam zawarł porozumienie obniżające cła z 46% do 20%, jednak kontrowersje wokół definicji transshippingu i potencjalne działania odwetowe Chin stwarzają ryzyko dla wietnamskiego eksportu i inwestycji zagranicznych. Indonezja uzyskała podobną redukcję ceł (z 32% do 19%) w zamian za szeroki pakiet zobowiązań importowych i liberalizację rynku, jednak jej mniejsza zależność od USA jako partnera eksportowego łagodzi potencjalne skutki polityczne i gospodarcze.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

